

20
5

ŽIVOT

KULTURNÉ – SOCIÁLNÍ ČASOPIS

MAREC – BREZEN – MARZEC – Nr 3 1967 – CENA 1 ZL



K 20. VÝROČÍ PODEPSÁNÍ POLSKO-ČESKOSLOVENSKÉ SMLOUVY O PŘÁTELSTVÍ, SPOLUPRÁCI A VZÁJEMNÉ POMOCI

Léta ubíhají a výročí se stále více zaokrouhluje. Letos v březnu uplynává významné výročí podepsání polsko-československé Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci. Tento akt byl dokonán 10. března roku 1947 ve Varšavě. Vraťme se myšlenkami do tehdejší doby. V paměti prostředního pokolení je dobré zachován obraz těžkého poválečného období, varšavských, ruin, lidického spáleniště, tragedií, které způsobila válka v českých, slovenských a polských rodinách. Příznačné je to, že právě v tomto období, kdy každá změna měla až přiliš mnoho vlastních starostí, začali jsme společně přemýšlet o společných otázkách — o upevnění přátelství, navázání spolupráce a nabídce vzájemné pomoci.

Podepsání Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi Polskou lidovou republikou a Československou republikou v tomto období bylo výsledkem politického rozumování vysoké úrovni, dialektyckou prozíravostí a materialistickým zhodnocením historie obou našich bratrských národů a sousedních států. Příznivé podmínky, které v našich státech vytvořilo socialistické zřízení přispely k tomu, že slova Smlouvy se rychle měnila ē konkrétní činy k prospěchu obou zainteresovaných stran.

Z perspektivy minulých 20 let to dnes vidíme docela přesně. Naše státní hospodářské plány obsahují konkrétní číslice, které jsou ovocem této spolu-

práce. Naše politika na mezinárodní aréně je shodná. Projevuje se to společným úsilím, které věnujeme otázece světového míru, společnou válkou s probouzejícím se západoněmeckým militarismem a demaskováním choutek západoněmeckých revisionistů. Naše přátelství je příslušné a jeho výrazem jsou každodenní osobní styky občanů našich států. Je to samozřejmé. Naše státy od staletí pojí celá řada pout; přímé sousedství, kmenové přibuzenství a podobné jazyky. Od kamžiku podepsání Smlouvy spojují nás ještě mnohé společné otázky z oblasti politiky, hospodářství a kultury, které jsou organicky spojeny a slouží vzájemnému prospěchu.

Při příležitosti významného výročí navštívila Polsko na pozvání ÚV PSDS, Rady státu a Rady ministrů oficiální stranická a vládní delegace ČSSR vedená presidentem CSSR a I. tajemníkem UV KSC A. Novotným.

V dob pobytu stranické a vládní delegace Československé socialistické republiky byla mezi PLR a ČSSR podepsána Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, která bude kontinuaci Smlouvy z 10. března 1947. Ta návštěva se přičinila také k dalšímu upevnění přátelských vztahů, rozšíření ovoce spolupráce ve všech odvětvích našeho života a obrátil pozornost světového mínění k našemu bratrskému spojenectví a naši shodné lásce k míru.

Naš komentár

Posledne stále viac počúvame o tom, že západonemecký kancelár Kiesinger a západonemecká vláda vraj zmenili svoj postoj voči socialistickým krajinám. Nie je to však nič iné ako obvyklé politické menévre, také isté ako napr. minuloročné v ktorých Bonn žiadal od nás tzv. zmierenie a prepáčenie. Zmena spočíva v tom, že súčasna politika je vedená z inej pozicie. Jednoducho zmenili jazyk, ale ponechali si staré koncepte. V skutočnosti sa teda nič nezmenilo, ale výdnuje kruhy Západného Nemecka počítajú, že tento formálny zvrat utlmi našu bdelosť a orientovanosť. Jedným slovom počítajú s našou naivitou. Túto politiku demaskoval súdr. Władysław Gomułka, ktorý vravel o týchto záležitostach na vojvodskej konferencii PZPR v Katowiciach. Poukazal na to, že nová politika Bonn má staré ciele:

"Zrieckla sa nová bonská vláda — vravel súdr. Gomułka — územných požiadaviek voči socialistickým krajinám a uznala nenanušiteľnosť hraníc v Európe, v tom západnej hranice Poľska na Odre a Nise? Zmierila sa s jestvovaním Nemeckej ľudovodemokratickej republiky v súhlase s reálnou, faktickou a právnou skutočnosťou a stanula na pôde priateľskej spolupráce obidvoch nemeckých štátov? Zrieckla sa práva na reprezentovanie celého Nemecka a rezignovala z vyhľášok a nátlaku na iné štaty, ktoré uznávajú fakt jestvovania dvoch nemeckých štátov a chceli by nadviazať diplomatické styky tiež s Nemeckou Ľudovodemokratickou republikou? Ponechala úmysly predošlých bonských vlád ziskania dostupu a zavádzanú atómovými zbraňami?"

Na všetky tieto otázky nikdo, kdo sleduje rôzne výpovede kancelára Kiesingera a členov jeho vlády, nenajde inú odpoveď, ako nie..."

Sme realisti a preto sledujeme, či za slovami idu fakty. A východná politika bonskej vlády je žiaľ ako nepredplatiteľný šek. Lebo ničoinam nenasvedčuje nadviazanie diplomatických stykov medzi NSR a Rumunskom. V tom prípade bola len porušená známa zásada Hallsteinovskej doktríny o nenadviazani diplomatických stykov so štátmi, ktoré uznávajú NDR. Ale urobili to len preto, že zákaz doktríny prestal súčasne slúžiť záujmom vlády NSR. Ostatne potvrzuje to aj iný fakt. Už roky jestvujú diplomatické styky medzi NSR a Sovietskym sväzom, ale následkom známej revanšistickej politiky bonskej vlády nemalo to najaký vplyv na zlepšenie vzájomných medzištátnych pomerov a nepričinilo sa k zlepšeniu pomerov v Európe.

Na takzvanú novú východnú politiku vlády exhitlerovca Kiesingera svet počul odpovedie nielen Poľska. Známe je prehlásenie Sovietskeho svazu na adresu veľkých mocností, členov vojenskej antihitlerovskej koalície. V tomto prehlásení je povedané celkom jasne, že Sovietsky svaz, popredná socialistická mocnosť celou svojou mohutnosťou chráni plnú realizáciu Postupimskej dohody, situáciu ktorá vznikla následkom II. svetovej vojny v Európe a chráni svet pred hrozobou obrodenia fašizmu.

V tejto záležnosti i iné socialistické štaty zaujali postoj. V Rudom Práve, orgáne Komunistickej strany Československa myšlienky našich južných susedov a priateľov týkajúce sa politiky vlády NSR sú vyjadrenie plastickej: "Povedzme celkom úprimne: pokus jednania v tejto oblasti podľa starého príslavia „aby aj vlk bol sytý aj koza celá" je vopred odsúdený na neuspech. Nová omietka môže len zkrásiť starý dom. Avšak v tomto starom dome nemôže sa robiť nová politika. Ak vzájomné styky majú byť opreté na pevných základoch, starý dom je treba vybúrať. Táto zásada platí aj v politickej architektúre".

Poľská zahraničná politika smeruje k nadviazani a upevneniu diplomatických a priateľských stykov so všetkými krajinami sveta. Preto ak niekoľkotuži po úprimných kontaktach nediskriminujeme nikoho. Týka sa to aj Nemeckej spolkovej republiky. Ale NSR, ako sme už povedali, netuží po úprimných stykoch a ma na zreteli len svoje známe ciele. Samozrejme, že odhalenie starých cielov v takzvanej novej politike NSR voči socialistickým krajinám je pre bonských vodecov smutnou udalosťou. Ale obyčajne tak končí život pokrytecká politika.

Z DOMOVY A CUDZINY

V dňoch 22. do 27. t.m. konať sa vo Varšave porada redakčnej komisie, ktorá pripravovala materiály na konferenciu európskych a robotníckych strán o otázke európskej bezpečnosti. Bol pripravený návrh základných dokumentov pre konferenciu robotníckych a komunistických strán, ktorá sa bude konať v apríli v Karlovych Varoch.

* * *

Farmaceutické výrobky tvoria 1/4 exportu našich chemických výrobkov. V uplynú-

lom roku predali sme do cudziny lieky v hodnote 133 mil. dev. zl. z čoho do kapitalistických krajín za 31 mil. dev. zl.

* * *

Na tlačovej konferencii v Moskve pri príležitosti 49.-výročia sovietskej armády, gen. Kuročkin prehľásil, že žiadob na zemeguli nenachádzajú sa mimo zásahu sovietskych raketových zbraní.

* * *

Zahraničná komisia Národného zhromaždenia CSSR zdô-

raznila, že normalizácia pomerov medzi Československom a NSR musí byť závislá od troch vstupných podmienok: zrieknutia sa NSR atómových zbraní; zrieknutie sa uzurpovaného práva na reprezentovanie celého Nemecka; uznania NSR nenanušiteľnosti hraníc, ktoré sa stvárnili v Európe po vojne spolu s uznáním, že mnichovská zmluva bola od samotného začiatku bezprávna.

* * *

V Londýne bol s oficiálnou návštěvou minister Adam Ra-

1. března roku 1967 v 9 hodin pribvezl zvláštní vlak z Prahy na svátečně vyzdobené Hlavni varšavské nádraží stranickou a vládní delegaci ČSSR vedenou I. tajemníkem ÚV KSC presidentom Antoninom Novotným a predsedou vlády ČSSR, členom presidia ÚV KSC Jozefem Lenartem. Delegaci srdčne uvítali Władysław Gomułka, Edward Ochab, Józef Cyraniewicz a jiné osobnosti.

Jízda delegace ulicemi hlavného mesta do sídla prezidenta Novotného po dobu jeho pobytu ve Varšave — wilanowského paláce — byla imponujúci manifestační polsko-československého přátelství. Podél trasy se shromáždily zástupy obyvateľ hlavného mesta, ktoré zdravili československé přátele a doprovázejíci je polské vedoucí činitele.

V odpoledních hodinách československých hostí navštívili v budove ÚV PSDS W. Gomułku, E. Ochabu a J. Cyrankiewicza a uskutečnili prvý polsko-československý rozhovor, ktorý probíhal v srdčnom a priateľskom ovzduší. Ve večerných hodinách bola usporiadána na počest dôstojných hostí recepcie ve vládnim budovu na Krakovském predmestí.

Ve stredu 2. března t.r. položila v ranných hodinách stranická a vládní delegace ČSSR venu na Hrobě neznámého vojina a prohledáva si Varšavu.

V odpoledních hodinách príjimal Antonín Novotný hospodáře na slavnostním obědě, usporádaném na jejich počest ve wilanowskom paláci.

Téhož dne, několik minut po šesté, opustila stranická a vládní delegace ČSSR Varšavu a zvláštnim vlakem odjela do své vlasti. Hostitelé a početné shromáždění Varšavané se srdčne rozloučili s československými přátele.

Téhož dne ve 12 hodin podepsali — Władysław Gomułka, Edward Ochab a Józef Cyrankiewicz jménem Polska a Antonín Novotný a Josef Lenart jménem Československa — novou Smlouvu o přátelství, spolupráce a vzájemné pomoci, uzavřenou na dalších 20 let mezi Poľskou lidovou republikou a Československou socialistickou republikou. Při této příležitosti vedoucí činitelé Poľska a Československa kromě jiného prohlásili:

"WŁADYSŁAW GOMUŁKA: „Bratrství zbraní v boji s hitlerismem, společné socialistické zřízení a ideové sjednocení našich stran jsou novým a trvalým temlem přátelství, spojenectví a spolupráce Poľska a Československa.“

"ANTONÍN NOVOTNÝ: „Je to dohoda, která pramení ze zkušenosti našich národů, nabytých v minulosti a jejím úkolem je zajistit našim státům mírovou, socialistickou výstavbu.“

PŘÁTELSTVÍ - SPOLUPRÁCE

PROGRAM ROZVOJA

který prednesol I. tajomník KW Czeslaw Domagala, všestranne prerokovali najdôležitejšie politické, ideologickej i ekonomickej problémy krakovskej oblasti. Načrtli najdôležitejšie úlohy ďalšej stranickej práce, ktoré podstatným spôsobom budú vplývať na ekonomický rozvoj produkcie, to znamená na výsledky všetkých priemyselných podnikov a na záležitosť hospodárenia na dedine, na tempo zmen, ako aj na celkový hospodársky, kultúrny a spoločenský rozvoj krakovského vojvodstva.

Bolo zvolené nové vedenie krakovskej vojvodskej stranickej organizácie, ktorej prvým tajomníkom bol opäťovne zvolený súdr. Czeslaw Domagala. Za tajomníkov KW boli zvolení — Mieczysław Hebda, Andrzej Kozański, Jerzy Pełka a Józef Trela.

Ciele a úlohy, ktoré načrtla konferencia sú bohaté na obsah a výmeru rôznorodé, týkajú sa skoro všetkých stránok života, lebo predsa samotný život v každodennej praxi riadenia a budovania nového zriaďenia nesetrí problémy a tažkosti. Vymedzenie, vyriesenie a zvládnutie základných úloh v programe pôsobenia celej strany, v tom aj krakovskej organizácie, rozhoduje o úspechu na všetkých ostatných úseku-

cie a chovu, aby bolo na minimum obmedzené dovážanie obilia a iných potravinárskych produktov z iných oblastí Poľska.

Aby sa splnili tak veľké úlohy je nutné správne obhospodarenie každej kúskovej zeme. Je tiež nutné aby krakovskí rolníci systematicky pozdvihovali svoje odborné znalosti a schopnosti maximálneho využívania toho všetkého, čo štát určuje pre rozvoj a posudzovanie efektivity pôdy a ďalšieho rastu chovu.

Je nutné, aby rolníci — muži i ženy, ktorých úloha v živote dediny veľmi stúpla, poširovali svoje vedomosti a získávali nové cez zúčastňovanie sa rôzneho druhu rolnického školenia a vedeľi na svojom gazdovstve alebo rolnickom krúžku racionálnym spôsobom používat a využívať: umelé hnojivo a prostriedky pre ochranu rastlín, stroje a poľnohospodárske náradie, investičné úvery a stavbeňu materiálu, ako aj námahu vlastních rúk. Jedna sa teda o to, aby najúčelnnejším spôsobom hospodáriť a využívať pomoc štátu a týmto spôsobom získať čo najväčšie zisky z gazdovstva.

V realizácii týchto úloh má svoj

podiel tiež slovenská a česká menšina

v Poľsku. Má tiež k spinaniu zodpovednú úlohu Československá kultúrna spoločnosť, ktorá cez plné zapojenie sa do úloh položených X. krakovskou konferenciou PZPR, zovšeobecňovanie týchto, ako aj patričné pôsobenie na menšinu, malá a bymerovat mobilizáciu okolo nich svojich členov. K vytvorení ovzdušia priazniveho pre stvárnovanie v menšine ideologicke angažovaného postoja. Lebo napriek tomu, že hlavnú zodpovednosť za dielo výstavby nového zriaďenia nesie strana a ona vede túto výstavbu, predsa zriaďenie sa buduje rukami celej spoločnosti.

I. tajomník KW Czeslaw Domagala vrazil v svojom referáte o širokom ideologicom fronte a socialistickom uvedomení o.i. zistil:

„... naša strana počítá nielen na našich umelcov, ale aj na všetkých činiteľov na poli kultúry, osvety, vedy a propagandy. Veríme, že v širokom merítu, stále lepšie budú sa

statné záležitosti pre našu ekonomiku spojené so zvýšovaním poľnohospodárskej produkcie a chovu. Krakovská konferencia venovala tomu veľkou pozornosť, ako aj precíznu v tejto oblasti veľký program rozvoja. Je to výestranný program, konkrétny, ktorý sa má pricíniť k riešeniu nových, dôležitých úloh rolnictva formulovaných v uzáveroch konferencie a iných stranických dokumentoch a užesnení KC a KW.

V uzneseniac konferencie krakovskej organizácie jedná sa o to, aby poľnohospodársvo tohto vojvodstva stalo sa sebastané. Znamená to taký rast poľnohospodárskej produk-

zaobere pálčivymi potrebami nášho každodenného života. Ze stále účinkujúcim budú pôsobiť na ľudske vede, stvárnovať pocity skutočného vlastenecku a hlbokého, úprimného internacionálizmu, že vo svojej práci a tvorbe budú siahat po problémoch socialistické morálky a etiky, po neľahkých otázkach ľudskeho spoluživania.

Socialistické uvedomenie neprichádza automaticky po stopach rozvoja socialistickej ekonomiky. Je nutné vyuvinie veľkého úsilia, veľkej hořcej angažovanosti pracovníkov ideologickej fronty, aby sa dosiahlo v tejto — tak podstatnej — oblasti skutočný pokrok. Cez aktívnu angažovanosť miliónov ľudu do výstavby socialistického zriaďenia, cez efektívnu, hospodársku prácu, ako aj účinný boj s marnotratnosťou, lajdáctvom, zlou prácou a všetkými prejavami zla, nespravedlivosti a byrokracie, nečestnosťou a nemorálnym jedinom, dá sa urýchliť proces stvárnovania nových socialistických medziľudskej vzťahov, dá sa účinne pôsobiť pre vec pokroku, mieru a socializmu“.

Z PREDJAZDOVÉHO OBDOBIA

Už mnoho mesiacov trvajú prípravy na III. sjezd Československej kultúrnej spoločnosti a veľa mesiacov členovia Spoločnosti uvažujú, diskutujú a prihlasujú svojim delegátom, ako aj predsjazdovej návrhovej komisií pri Ústrednom výbere, rôzne záležitosti lokálneho významu a celkového charakteru, ktoré mali by byť predmetom rokovania sjezdu.

Sú najrôznejšie a týkajú sa mnohých problémov. Lebo ved' aj samotná činnosť Spoločnosti je mnohoráka. Popri čom rôzne prebieha v jednotlivých obvodných výboroch a miestnych skupinách Spoločnosti, ktoré pôsobia v rozdielnych terénnych podmienkach. A tieto sú iné medzi českou menšinou a iné na Spiši alebo na Orave. Preto aj prihlasované návrhy sa líšia. A je to správne, že sú rôzne, lebo to pomáha v rozvíjaní nových foriem práce Spoločnosti, predbieha schematiczmovi a umožňuje vzájomnú výmenu skusenosťi v priebehu sjezdovej diskusie. Práve na túto vzájomnú výmenu skusenosťi a spojenie s tým rozhodnutia sjezdu poukazuje o.i. vo svojom liste našej redakcii člen prezidia ÚV a predsedu Obvodného výboru na Spiši — Ján Magiera:

„III. sjezd mal by oživiť a zosilniť aktívny postoj všetkých našich členov.“

Farmaceutické výrobky tvoria 1/4 exportu našich chemických výrobkov. V uplynú-



U SLO- VEN- SKÉHO SOCHÁRA

Varšavské Staré mesto vo svojich muroch poskytuje útulok mnohým umelcom. Cítia sa tu dobre a bez ohľadu na to odkiaľ pochádzajú rýchlo sa prispôsobujú ovzdušiu hlavného mesta, stávajú sa lokalpatriotmi. Jedným z týchto umelcov je PAVOL BINDER — sochár. Prišiel sem z Československa. Hoci má rad varšavské ovzdušie, predsa udržuje pravidelné styky s Prahou a Varšavou.

Pavol BINDER je Slovák, narodil sa v Banskej Štiavniči, strednú umelecko-priemyselnú školu končil v Bratislave, vyšše umelecké štúdia v Prahe. Už od počiatkov zaujímali ho prirodzené a umelé tvary, hľadal na ne očami budúceho umelca a tieto svoje záľuby korunoval štúdiami sochárstva u prof. Karla Stipela, kde získal aj diplom roku 1960.

V pomerne malom byte na Šviatohorsknej ulici, ktorý je plný rozkošných umeleckých veciiek býva spolu s manželkou Danutou BINDER-PANASIU, ktorá je maliarkou. Manželka Pavla Bindera študovala na varšavskej ASP, ale aj v rámci medzištátnej výmeny zdokonalovala sa v maliarstve v Prahe u prof. Hoffmeistra. Práve tam sa zoznámili a to bol počiatok manželstva umelcov.

Danuta BINDER-PANASIU poznáme z mnohých výstav. Poznajú ju aj bratislavskí milovníci umenia, lebo roku 1966 exponovala svoje diela v hlavnom meste Slovenska, kde si získala prieskum kritiky i verejnosti. Rozprávame s jej manželom v izbe prerobenej na maliarský ateliér. Je tu útulne, ale málo miest, príslovečné varšavské bytové podmienky. Práve tieto podmienky stážajú maliarov umeleckú prácu. Nemá ateliér a práve preto často ho stretnete na pleneroch alebo sympóziach. Ostatne rád tvorí obklopený prírodou, hoci samozrejme sníva o pracovni.

Napriek fažkostiam, napriek tomu, že je ešte mladý Pavol BINDER má na svojom konte už pekné umelecké výsledky. Prešiel cestu od Výstavy mladých v Bratislave roku 1962 až po expozíciu v Monte Carlo. Medzi tým vystavoval svoje sochy v Oronsku, Prahe, Varšave, Krakove, Liberci a opäť v Bratislave. Roku 1966 exponoval svoje diela až v piatich mestách. Stáva sa vyhľadávaným umelcom, tak ako aj iní v Poľsku robí umelecké úžitkové predmety, ktoré rýchle prinášajú existenčné prostriedky a pokračuje vo vlastnej tvorivej práci.

Reprodukujeme snímky dvoch diel Pavla Bindera, sochu Krídla a druhú expónovanú v Monte Carlo — Asociácie. Pozrime na ne a počujme, čo o svojej práci vrávi sám autor:

„Stále som na ceste umeleckého hľadania. Nemám tu na myslí idey, tie sú mi zrejmé. Myslím na najlepšie tvorivé riešenie. Také hľadanie je „mučivou cestou“, oveľa mučivejšou ako každodenné starosti. Ako by som to len v skrátke povedal? Napríklad dnešný svet je preplnený kontrastmi, na jednej stránke strach (pred vojnou), na druhej blahobyt a krásny život, na jednej stránke príšerné choroby prinašajúce smrť, na druhej stále nové výsledky modernej medecíny. Kontrasty nemusia byť vždy tak zreteľné, ale je charakteristické, že ich musí každý pozorovať. Moje diela majú na toto upozorniť, avšak nič konkrétnie divákom nesuggerujú. Napr. socha Asociácie, ktorej tvár na jednom mieste sa lomí... ostatne nech tí, ktorí ju budú pozerať sami si dopovedia ostatné.“

Autor nerád o tom rozpráva, charakteristická pre neho je skromnosť, tvoriva sebakritika, ale to je asi súčasné sila, ktorá stále ženie vpred, tak ako celá nerozhodnosť, ktorá osvetluje konečne nejaký úsek cesty ďalšieho hľadania. Preto mením téma a pýtam sa Pavla Bindera ako sa cíti vo Varšave.

— Mám rád toto mesto, tak ako aj Bratislavu. Zvlášť si cením poľskú sachársku školu, jej skúsenosti môžem tu na mieste využívať.

— Ako? — pýtam sa.

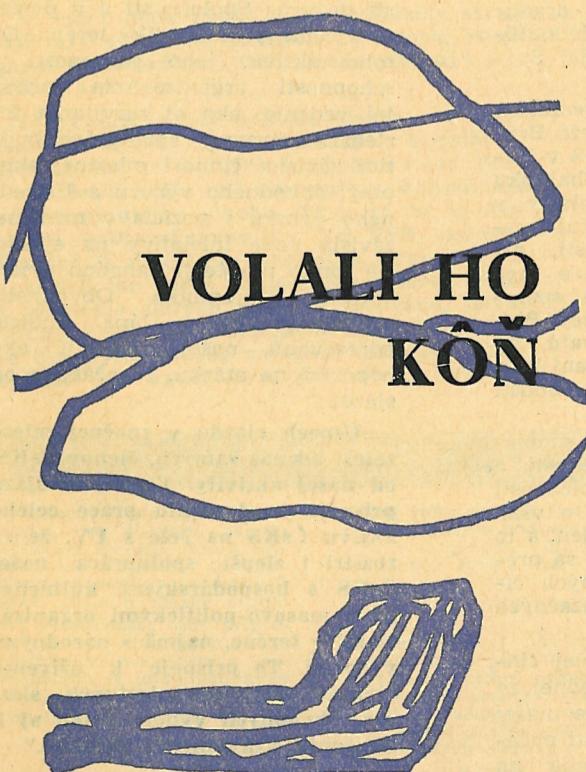
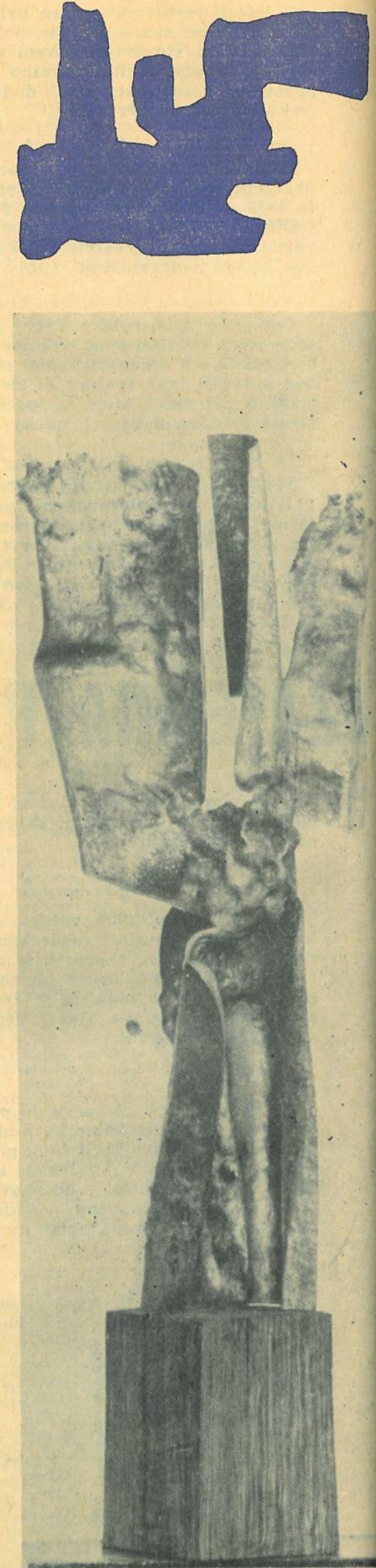
— Okrem celkových skúseností, — vraví — sú aj bežné možnosti, napr. početné konkurzy. Teraz zúčastňujem sa konkurzu na sochu, ktorá má byť oslavou návratu Západných území k Poľsku. Kokurz organizuje Vroclav.

— Co by ste si priali v roku 1967?

— Máme jedno prianie spoločné so ženou. Pomerne prozaické, ale pre nás veľmi dôležité. Jeho splnenie pomohlo by nám veľmi v súkromnom živote aj vo verejnej činnosti, ktorou sa zaoberáme. Tým želaním je mať telefón. Len prosím vás, nepište to!

Píšem na vlastnú zodpovednosť, a súčasne dúfam, že snad Warszawski Urząd Telefonów pochopí potreby umelcov, ktorí svojimi dielami prinášajú do nášho života i do pokladnice našej kultúry radosť, verejné uznanie i nepremijajúce hodnoty.

MARIAN KAŠKIEWICZ



Bol to mladý muž z dobrej rodiny, ako sa vŕavia kedysi, pred viacaj ako sto rokmi v Novom Anglicku. Dôvody jeho trpkej nespokojnosťi neboli jasné ani jemu samému. Vyrástol v pôvodnom starom dome v Bostone pod opaterou svojej starej matky, pretože matka mu zomrela, keď sa narodil, a po celý svoj život využíval všetko pohodlie a výhody, aké mu len mohlo poskytnúť otcovo bohatstvo.

Neprestajne však pocífoval nespokojnosť, ktorá ho miatla, lebo ju nevedel ani len vyjadriť. Chcel žiť medzi seberovnými — medzi ľudmi, ktorí by neboli ani lepší, ani horší od neho. To bolo ešte najvyššie, ako dokázal popísať svoj nepokoj a túžbu odísť niekde inde.

Roku 1845 opustil domov a odišiel na Západ, ďaleko za najvysunutejšiu hranicu krajiny, kde dýfal nájsť seberovných. Nazdával sa, že na indiánskom území, kde panuje ustavičné nebezpečenstvo, sú všetci belosi králi a chcel byť jedným z nich. Zistil však, že na Západe, práve tak, ako v Bostone, boli muži, ktorých si vážil, lepší od neho, dokonca aj vtedy, keď nevedeli čítať — ti, ktorých si nevážil, nestáli za reč.

Mal však peniaze a mohol si najať mužov, ktorých si vážil. Najať si štyroch, aby mu varili, polovali pre neho a robili mu sprivedečov a spoločníkov. Zistil však, že nie sú mu priateľsky naklonení.

Držali sa od neho bokom, takže bol neprestajne sám. Ešte stále si lámal hlavu nad svojím postavením vo svete a túžil po seberovných.

Jedného júnového dňa sa dozvedel, aké je to, keď človek nemá nijaké postavenie. Stal sa zajat-

com skupinky bojovných Indiánov z kmeňa Cro-wow.

Počul zvuky výstrelov a krátke, smrteľné výkriky svojich spoločníkov za zákrutou potoka, ale nikdy nevidel ich telá. Nemal nijakú možnosť bojať pretože bol nahý a neozbrojený. Kúpal sa práve v potoku. Keď sa ho zmocnil crowský bojovník a zadrážal ho.

Jeho väzniteľ ho napokon pustil a dovolil mu utekat. Potom ho ostatní zo zábavy prenasledovali na koňoch a zvalili ho údermi svojich bojových kyjakov na zem. Niesli so sebou skalpy jeho spoločníkov, z ktorých ešte kvapkala krv. Jeden z nich si odrezal ako trofej aj Baptistovu čiernu bradu.

Viedli ho vlastne so sebou rovnako ako zajaté kone. Bol nahý a bosý, práve tak, ako kone a tak, ako ony, aj on mal uviazaný okolo šíje povraz zo súrovej kože. Crowovia si ho vôleb nevšímali, kým neklesol na zem.

Na druhý deň mu vrátili jeho nohavice. Nohý mu príliš upuchli a nezmestili sa do číziem, ale jeden z Indiánov mu hodil pár mokasínov, patriaci kedydli miešancovi Harrymu, ktorý ležal mŕtvym pri potoku. Zajatec si ich vďačne obul. Na tretí deň mu dovolili jazdiť na jednom rezervnom koní, takže skupinka mohla rýchlejšie napredovať a v ten istý deň sa priblížila na dosah tábora.

Zapodieval sa myšlienka na útek, dúfajúc, že by mohol byť radšej rýchlo zabity pri ňom, než pomaly umučený v tábore, ale nikdy sa mu nenaškytla príležitosť, aby sa oň pokúsil. Indiánom sa totiž zdala myšlienka na jeho útek ešte prirodzenejšia ako jemu, a preto vediac, čo môžu očaká-

VEĽKÁ NOC

Po celý rok naše milé gazdinky majú plné ruky práce a hlavy preplnené každodennými domácimi starosťami. Avšak niekoľkokrát do roka tejto práce a starosti prudko pribúda. Lebo prevážna väčšina dnešných rodín dodržiava staré tradície usporiadania sviatkov, ku ktorým patria aj veľkonočné sviatky, predpoved' jari, zelene a tepla. Pečie sa cestá, bábovky, štrúdle a mäso, pripravuje rôzne iné jedlá. Niektorí robia viac a bohatšie, iní skromnejšie, podľa požiadaviek a možnosti.

Ale bez ohľadu koľko a aké jedlá budú na našom sviatočnom stole, vždy bude vládnúť tá istá sviatočná nálada. Sviatočné zábavy dospelých, polievací pondelok a radosť detí, pre ktoré najväčšou zábavou budú už skoro rituálne veľkonočné hry na kraslice, „na vybitki“, kto viac vyhrá udierajúc jednu kraslicu o druhú.

Kraslice sú pestré, ozdobne maľované jednou farbou alebo vzorkované. Sú na stále spojené s veľkonočnými tradíciami, majú svoj vlastný pôvod, veľmi, ale to veľmi starý. Tak isto staré sú niektoré vzorky vymaľované alebo vyškrábané na krasliciach pomocou péra alebo ihly. Opakujú sa z roka na rok, zo storočia na storočie. Vari sú staršie ako samotné veľkonočné tradície a čas ich vzniku nedá sa presne určiť. Len toľko vieme, že podobné vzory sú na keramike, ktorú súčasne nachádzajú a ktorá počíta tisícky rokov. Koľké zvyky a ľudové báje sú spojené s týmto tradičným veľkonočným jedlom, pri ktorom si v sviatočnej nálide blažoželáme.

Veselé veľkonočné sviatky, milí čitatelia, pre vás a pre vaše domovy.



vaf, znemožili mu ho už vopred. Iba raz v živote sa pokúsil od niekoho utiecť a vtedy sa mu to podarilo. Keď odchádzal zo svojho domova v Bostonе, otec zúril a stará matka nariekala, ale nepodarilo sa im odhovoriť ho od jeho úmyslu.

Crowovia sa nemohali nijakými rečami.

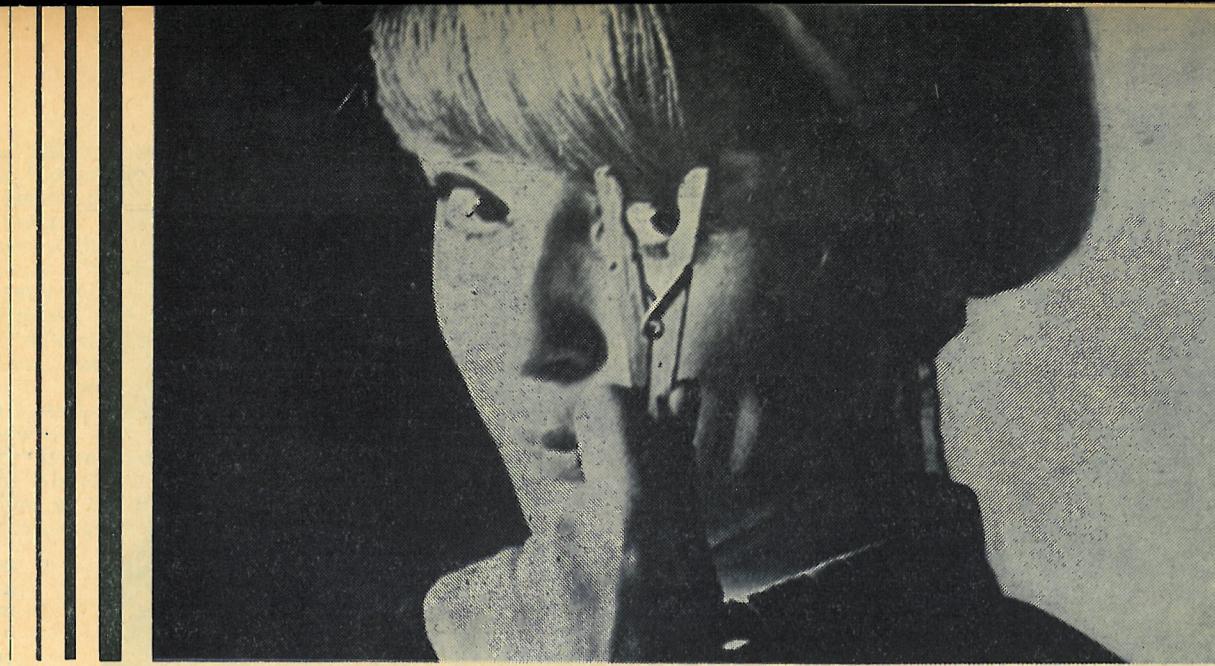
Predtým, ako vošli do tábora, sa zastavili, náliekli si všetky svoje odznaky a ozdoby, ako aj časti odevu svojich obetí a namaľovali si tváre na čierno. Potom s belochom na povraze zo surovej kože okolo ňije akoby bol koňom, cválali smerom k wigwamom, postaveným do kruhu, kričiac, spievajúc a mávajúc svojimi zbraňami. Kým sa ta dostali, stratil vedomie. Odpadol a vliekli ho po zemi.

Omámený a doráhaný ležal vedľa wigwamu, kym okolo neho kypel hlučný táborový život a Indiani si ho chodili obzerať. Spaľoval ho smäď a keď sprehlo, chlípal z kaluže dažďovú vodu a kope. Odpudivá, vyvreskujúca, večne zaneprázdnena starena s neupravenými, šedivejúcimi vlasmi hodila na trávnik kus mäsa, o ktorý zápasil so psami.

Keď sa mu vysvetnilo v hlove, pocítil hnev, hoci vedel, že hnev je pocitom, ktorý si nemôže dovoliť.

Bolo mi lepšie, keď som bol koňom, — pomysiel si, — keď ma viedli za povraz zo surovej kože, uviazaný okolo ňije. Chcem byť radšej hociím iným, len nie psom.

Stará bosorka mu priniesla zapáchajúcú, skazanú masť a nechala ho, aby si sám domyslel, nažoju má použiť. Váhavo si ľiou natrel svoje dobité, slinkom vysušené telo.



ŽENY A ICH PROBLÉMY

Nie nadarmo sme storočie, v ktorom žijeme, nazvali storočím vedecko-technickej revolúcie. Technika sa dnes dostáva všade — do vesmíru i pod zem, na púšť i na more, na suchú step i do pralesa. A hlavne — medzi ľudí. Ved' jej prvradou úlohou je slúžiť ľoveku, pomáhať mu pri veľkých prácach i pri každodennom živote.

Co priniesla technika ženám, ako sa vedecko-technická revolúcia prejavila v živote každej z nás? Stačí sa pozrieť do hociktoj domácnosti. Elektrický či plynnový sporák, ladička a práčka, sú pre československú ženu dnes samozrejmosťou. Bez debaty k nim patrí i rádio a televízor. Pravdu povediac, neviem si teraz spomenúť na rodinu u nás, v ktorej by niektoča z týchto vecí chýbala.

Poviete si — ľahko sa im teda žije. Lenže toto je len jedna strana mince. Tou druhou, nemenej dôležitou, ba povedala by som dôležitejšou, sú ľudské vzťahy, je postavenie ženy v rodine, v spoľočnosti.

Predstava ženy-matky, vytvárajúcej to príjemné, ničím nenahraditeľné teplo domáceho krku, sa pomaly stráca. Žena v domácnosti je dnes u nás skoro zriedkavosťou. Je to túžba po uplatnení sa, po vyniknutí, po rozvinutí svojich schopností, ktorá ženie do zamestnania. Pre väčšinu je to aj nevyhnutná povinnosť pomôcť rodine finančne. Emancipácia, rovnoprávnosť, priniesla žene nielen volebné právo, ale aj novú starost — starat sa o rodinu nielen po duševnej, ale aj po hmotnej stránke.

Ako sa s týmto faktom vyravnali hlavy rodiny, mužovia? Až na ojediné vzácné výnimky sa ich postavenie v rodine nezmenilo. Hoci vo väčšine to neplatí už ani teoreticky, ešte stále sa cítia živiteľmi rodiny, páni v domácnosti a podľa toho sa aj správajú. Práce, ktoré vykonávajú doma, by sa dali spočítať na prstoch jednej ruky. Čiže domácnosť, starost o rodinu, nadále ostáva výsadou žien.

Ak žena pracuje, kde má vziať čas na rodinu, na výchovu detí, o kultúre pre ňu samotnú už ani nehoriac. Kolobej každodennej práce, povinností a starostí ju strhne, nestačí sa ani obzriet. A výsledok?

Napadlo ma to pri jednom súdnom procese v bratislavskom Justičnom paláci.

Na lavici obžalovaných si za chvíľu sadne skupinka mladých ľudí, vlastne ešte detí 13 až 15 ročných. Boli obvinení pre krádež, vlúpania, napádania chodcov, pre výtržníctvo.

Teraz páchnem tak, ako všetci ostatní, — pomysiel si.

Kým sa vystrabil zo svojich rán, uvažoval chladne o tom, aké výhodné je byť koňom. Muža by mohli pokoriť, ale skôr či neskôr by zodvihol ruku k odvetnému úderu, a to by bol jeho koniec. Koň však musel byť iba poddajný. V poriadku, naučí sa teda, ako sa zaobísť bez hrosti.

Vyzozumel, že je majetkom vrieskajúcej stareny, pekným darčekom od jej syna, ktorým sa rada vystavuje. Vykvíkvala na neho viac ako na hocikoho iného, pravdepodobne preto, aby zapôsobila na susedov a nedovolila im zabudnúť, akým mocným a veľkodusným mužom je jej syn. Bola panovačná a hrdá, pokrivená vekom, iba kost a koža, ale čertovsky neúnavná v práci.

Beloch, ktorý teraz rozmýšľal sám o sebe ako o koňovi, niekedy zabúdal na vlastné nebezpečenstvo a neprestajne si v duchu zaznamenával všetko, čo sa okolo neho dialo, aby o tom mohol rozprávať svojej rodine v Bostonе a dokonale jej vykresliť toto ohavné dobrodružstvo. Vrátil by sa ako hrdina a povedal by: „Stará mama, dovol, aby som ti priniesol šálu. Bol som zvyknutý preukazovať podobné službičky istej dáme približne tvojho veku.“

So starou bosorkou a jej synom bojovníkom žili vo wigwame ešte dve dievčatá. Beloch predpokladal, že jedno z nich je manželkou muža, ktorý ho zajal a druhé jeho mladšou sestrou. Manželka bola až smiešne namyslená a skazená. Pretože bola milovaná, nemusela byť užitočná. Mladšie dievča malo žiariace, sledivé oči. Dosť často zablúdili

Vstúpili do súdnej siene a sebavedomé úsmevy hodili medzi početné obecenstvo. Pohľadom sa vyhýbali len prvým laviciam. Tam sedeli tí, ktorých to výtržníctvo bolelo hŕadom najviac — rodičia. Otcovia a matky. Hlavni vinníci. Ozaj hlavní?

Zostala som sa na ženu, čo sedela hned na kraji. Obyčajná, asi 40 ročná žena v tmavomodrom kabáte. V žilnatých rukách krčovite stískala už aj tak úplne mokrú vreckovku. Červené vylaplakané oči s nepochopením pozerali na lavicu obžalovaných. Sedel tam jej syn, 14 ročný Milan. Nie, to predsa nie je možné, aby Milan, ten dobrý, poslušný chlapec zmlátil v parku akéhosi dedka. To určite nie on, to kamaráti, oni ho nahovorili, po-kazili. Och, keby som len bola mala viač času naňho. Nikdy by sa to nebolo mohlo stať!

— Pracujeme obaja, manžel i ja. Okrem Milana máme ešte dve deti — 10 ročnú Janku a 8 ročného Emilka. Ráno odchádzame s manželom do práce na siedmu, robím do pol štvrtej. Po ceste domov musíme ešte nakúpiť, či skočiť do čistiarne, kym prídem domov je päť hodín, často i viac. Ak majú deti vyučovanie poobede, stretнемe sa až pri večeri. Stačíme Janke a Emilkovi prekontrolovať domáce úlohy, Milan je už veľký, opýtat sa ich, či sú na zajtra pripraveni do školy a deti idú spať. Ja ešte musím upratat, poumyvať riady, poopravovať deom šaty, pripraviť na zajtra desiatky do školy. Kým všetko skončím je už aj polnoc. Povedzte, kedy sa mám venovať Milanovi, kedy sa mám venovať výchove detí?

* * *

Studený, neuprataný byt s hrbou riadu v kuchyni sotva priláka diefa. Hodí tašku s učebnicami domov a hybaj! S klúčikom od bytu na krku sa túla — od výkladu po výklad, z ulice do ulice, z parku do parku. Kým si nenájde spoločnosť takých, ako je ono samo. Tiež s klúčikom na krku, odkázaných samých na seba. V období, keď najviac potrebujú pevný rodičovský ruku. Musia rozhodovať sami, hoci rozhodovať ešte vôbec nevedia.

Tu kdesi, pri klúčikoch na krku detí, by sme mali hľadať klúč k faktu, že úmerné so zamestnanosťou žien stúpa u nás dezorientácia, chuligánske výčiny a výtržníctvo mládeži.

Nebojujeme a ani nechceme bojovať za návrat ženy k varečke a sporáku. Ženy chceú robiť, potrebujú mať pocit, že sú potrebné. Spoločnosť však im musí viac vychádzať v ústrety.

LUBA HARUŠIAKOVÁ

smerom k belochovi, ktorý predstieral, že je kónom.

Obe dievčatá pracovali, keď ich k tomu starena donútila, ale vždy odbiehalo od práce, aby robili niečo, čo sa im lepšie páčilo. Hrali sa rozličné hry a konali hlučné zápasy, pri ktorých bolo veľa smiechu. Beloch bol však z toho všetkého vylúčený. Až teraz prichádzal na to, aká môže byť samota.

Na prérii bol toho roku bohaté leto s množstvom bizónov, poskytujúcich mäso a kožu na odev a a wigwamy. Crowovia mali veľa koní, boli bohatí a spokojní. „Keby ich muži nedychtili natoľko po sláve“, uvažoval beloch, „bolo by ich ovela viac“. Odbočovali však zo svojej cesty, aby vzývali smrť a keď ju niektoča z nich stretol, celý tábor výstrede trúchli a volal k svojmu bohu o pomstu.

Zajatec bol po celé leto koňom, pokorným, opatrnlým a trpežlivým nosičom nákladov. Neprestajne si priopomínal, že musí byť trpežlivejší ako ostatné kone, pretože sa nemôže ohárať kopýtami, alebo brániť Zubami. Keď pomáhal starene pred cestou nakladať kone, vyhodil hore balík a povedal: — Prr, braček! Ide to lepšie, keď sa nebrániš.

Kôň sa naň uprene zahľadel, veľkými očami, akoby rozumel jeho reči. Bola to potešujúca myšlienka, pretože nikto iný mu nerozumel. Ale všade i medzi koňmi sa necítil ako medzi seberovnými. Kone boli schopní postarať sa o seba, keby ušli. On by jednoducho hľadal. Ešte stále závidel, dokonca i koňom.

Pokorne prinášal a vláčil bremená. Niekoľko ponúkal svoju pomoc, nemal však zručnosť, (Pokračovanie na str. 6-7)

VEĽMI

PLODNÁ



Veľmi teror



časopis Život

potrebnú pre nekonečnú ženskú prácu a nedôverovali mu natol'ko, aby mohol ísť poľovať s mužmi, zaopatrujúcimi zásoby.

Ked' sa tábor sfaloval, niesol batoh, plahočiac sa spolu so ženami. Vtedy pracovali ešte aj psi, fahajúci malé náklady na vlačuhách z palíc.

Indián, ktorý ho zajal, si žil ako lord, akoby mal na to právo. Chodil so seberovnými na poľovačky, zúčastňoval sa dlhých obradných schôdzí, kde sa veľa spievalo a tancovalo a povalovalo sa v chládku so svojou namyslenou ženou. Mal iba dve povinnosti: zabijať bizony a získavať slávu. Belochovo spoločenské postavenie bolo tak hlboko pod jeho úroveň, že ani len nepomyslel na závisť.

Jedného dňa sa prihodilo niekoľko vecí, ktoré spôsobili, že si zajatec pomyslel, že raz sa možno opäť stane mužom. Bol to deň, keď začal rozumieť reč Crowov. Počúval ju už po štyri mesiace dňom i nocou, radosť i trúchlenie, náboženské piesne i spievané modlitby, hádky i úvahy. Ničomu z toho však nepoznal.

V ten významný deň sa za skorého súmraku vybrali obe mladé ženy k rieke a jedna z nich zakričala čosi ponad plece na starenu. Beloch bol ohromený. Povedala, že sa ide kúpať. Jeho porozumenie bolo také náhle, že sa cítil tak, ako keby mu vybrali z uší zátky. Načuvajúc haravare, panujúcej v tábore zachytil úryvky, ktoré mali zmysel, namiesto nezrozumiteľného blafotania.

V ten istý významný deň mu starena priniesla z wigwamu páru nových mokasín a hodila ich pred neho na zem. Nemohol uveriť, že by pre neho robila niečo z čirej láskevosti. Darovanie mo-

Casopis Život, ktorí naši čitateľia dostávajú mesačne do rúk je výsledkom práce nielen redakcie, ale aj mnohých osôb na stále s ňou spojených. Preto keďže by sa nepatrilo písat o nás samých, to znamená o tých, ktorí sedia v redakcii za písacimi stolmi, s radosťou napíšeme o našich najbližších spolupracovníkoch — členoch spoločenského kolégia Života a našich dopisovateľoch. Nebudeme o nich písat priamo. Predsa naši čitateľia poznajú ich osobne, ved' bývajú v oblasti obývanej našou národnostou menšinou. Budeme písat o mienkach, ktoré v mene čitateľov predkladajú, mienkach týkajúcich sa našej časopisu.

Ako je zvykom každý rok, stretli sme sa, tentokrát v redakcii — Anton Szpyra z Lipnice Wielkiej, Ján Magiera z Kacwina, Antoni Piwowarczyk z Kacwina, Ignác Nižník zo Zubrzyce Górnnej, Ján Ondica zo Zubrzyca Dolnej, František Bednarčík z Nowej Bialej, Walenty Krzysztofek z Krempach, Franciszek Chalupka z Nowej Bialej, Jan Nowak zo Zelowa, Augustyn Bryja z Łapsz Wyżnych a Vladimír Hess z Lublina. Niekoľkí nemohli prísť, veľmi lutojeme. Zo strany redakcie porady sa zúčastnili, šéfredaktor Adam Chalupec a jeho zástupca Marian Kaškiewicz. Porady sa tiež zúčastnil hosť z Bratislav, absolventka katedry novinárstva, red. Luba Haruštiaková, ktorá o Živote píše diplomovú prácu. Tento kolektív strávil veľa pracovitých hodín na odvážnej a podrobnej diskusii. Zdôrazňujeme, že odvážnej, lebo kritizovalo sa všetko a všetci, zdôrazňujeme, že podrobnej, lebo bola snaha neopomenúť ani tie najdrobnejšie záležitosti. A všetko preto, aby časopis bol ešte lepší, aby sa ešte viac páčil čitateľom, ktorých počet roku 1967 stúpol.

Základom pre hodnotenie časopisu bol rok 1966. Nie je to veľa, ak uvážime, že nás časopis je len mesačník a že má len 12 stránok. Ale je to veľa keď budeme počítať inač: 12 čísel Života, to je rok nášho života. Ak hľadáme na vec z tohto zorného uhla, všetko je dôležité. Kolektív, ktorý sa zúčastnil porady po prihliadnutí k realite, konkrétnym podmienkám a údajom o časopise, jednohlasne

zhodnotil, že pôsobnosť redakcie a problémata Života v roku 1966 bola správna a kladná, uznesení z porady čítame, že

„Cinnosť redakcie a problematika časopisu Život v roku 1966 hodnotíme kladne:

— v oblasti obohatenia času písania a obsahu zaujímajúci menšinu,

— správneho politického obdobenia a informovania meny o politike strany a viačsia aj popularizácia tejto politiky,

— zvýšenie aktivity čitateľov a zložiek ČsKS,

— pôsobenie na riešenie kálych konfliktov,

— v oblasti nových organizácií, spoločenského hospodárskeho a kultúrnocharakteru,

— užície spojenie redakcie všetkými strediskami a ich blématicou.

Toto všetko náslo pôsobenie odzrkadlenie v konkrétnych materiáloch, ktoré počet tento rok veľmi stúpol v stránkach Života.

Zvlášť vysoko hodnotíme kampaň spojenú s tisícim ročníkom polského štátu a na materiály v ktorých sa hovorí o dejinnej spolupráci Polska a Československa.

Mimoriadne sa zdôrazňujú kladné i kritické materiály z organizačného vývoja ČsKS, ako aj publikácie kladných i záporných jasne medzi menšinou a v pome tejto menšiny.

Tématica Života v roku stretnie sa s kladným echaním menšinových schôdzach v súčasnosti, čo považujeme za výspech redakcie a hodnotíme ako kladný jav".

Podčiarknutie týchto faktív má podstatný význam a bližiacim sa sjezdom Českovej kultúrnej spoločnosti Poľsku a to nielen pre aktív redakcie, ale aj pre organizáciu zložky ČsKS. Práve Život snaží sa odzrkadliť všetky prejavy organizácie Života, zdôrazňovať úspechy menšiny, ako aj smelo varovať pred nedostatkoch. Hoci o tom už jeme, predsa sme radi, že stniči porady predložili nám du návrhov smerujúcich k dosiahnutiu zlepšenia obsahu a funkcie časopisu. Tieto návrhy nás

slová, z ktorých pozostávalo, neboli v jeho slove v krátku. Muž, ktorý ho zajal, sa volal Žltý kožuch, jednačasť.

Odvedy, ako porozumel ich reči, mohol sa ruky čať a trocha zhovárať a cítiť sa menej osamostenit. Nikto nevidel nijaký zmysel v tom, aby sa mudiť, hovoril, kým aj tak nič nerozumel. Spýtal sa pomerne: — Ako sa menujem? — Kým nevedel sa aj meno, necítil sa úplný. Pokrčila plecami, aby sa dala najavo, že nijaké nemá.

Povedal jej rečou Crowov — Volám sa Kóna a Zopakoval to a ona prikývala. Po tomto rozhorenení ho nazývali Koňom, pokiaľ ho vôbec nechopili nazývali. Nikto okrem belocha si s tým neliazkal s hlavou.

Dôverovali mu natol'ko, že mu dovolili túto mimo tábora, takže by bol mohol ujsť a keby dovolil šťastie neuvieriteľne prialo, bol by sa možno doleť do niektornej obchodnej stanice, alebo pevnysť. Zima však bola už príliš blízko. Neodvážoval sa odísť z tábora bez koňa. Okrem toho potreboval, mäsáty, lepšiu zbraň na poľovanie a viacich istoty obrov, ktoré používal. Neopovažil sa kradnúť, pretože tomu prípade by ho boli zaručene aj chytili. Rovnako mätúvajúci sa na teplý, útulný domov, ktorý lebčákával v Bostone, rozhodol sa prečkať zimu a návratu.

Jednej chladnej noci, keď si už ostatní polomrzeli, sa vplazil do wigwamu. Aj kôň sa môže počkáť pred vetrovou. Starena sice vrátnych ale jej šomranie neznalo presvedčivo. Nevyhol nákladu.

Dovoľovali mu, aby sa zdržiaval v úzadi wiežal s miestom, pokiaľ sa im neplietol pod nohy.

Začínať chápať, čím sa rodina, ktorá ho vyslala, líšila od ostatných. Osud k nej bol hned

Volám sa Kóna

PORADA

že sú predmetom podrobného skúmania, ale zavádzame ich do života, to znamená na stránky nášho časopisu. Všeobecne vriac týkali sa predovšetkým väčšej citlivosti redakcie na záležitosti, ktoré sú predmetom mimoriadneho záujmu menšiny, na záležitosti, ktoré su predmetom každodenných diskusí krajnov, ako aj tie, ktoré by sa mali naši čitatelia dozvedieť len zo stránok Života. Okrem toho padol návrh zavedenia jazykového stlpčeka, propagovania osvet pre dospeľých, informovania o živote českej i slovenskej menšiny vo svete, obšírne zpravidajstvo zo zasadnutia celostátnego sjazdu ČsKS a na tomto pozadí obširného prejednania 20.-výročia našich menšinových organizácií v ľudovom Poľsku. Všetky návrhy boli správne a vynasnažíme sa, aby sme ich realizovali. Avšak budeme môcť tento slub dodržať len vtedy, ak, tak ako doteraz alebo ešte vo väčšej miere, nás redakčný aktív a aktiv ČsKS, ako aj naši čitatelia, budú s nami spolupracovať: informovať nás, radiť i kritizovať úprimne, bežne, ako v rodine.

Sjazd Československej kultúrnej spoločnosti v Poľsku bude prejednávať celok stanovové pôsobnosť. Život, ako orgán ČsKS zapadá do rámca rokovania sjazdu, ale bude len jednou zo záležitostí o ktorých sa bude vratieť. Vyviadiac z tohto konkrétného uzávery porada spoľočenského kolégia a aktív korespondentov vysunula konkrétné návrhy, ktoré budú predložení na sjazde. Navrhovalo sa: prinavrátenie 16 stránok Života, ako aj pravidelné štvrfročnej 4-stránkovej literárnej vložky najmä pre mládež. Zistilo sa, že doterajšia forma kalendára tlačeného na poslednej stránke januároveho čísla Života nevyhovuje našim krajnov a navrhovalo sa knižné vydanie kalendára. Je tiež návrh založenia klubu umeleckej tvorivosti ÚV ČsKS so sídlom pri redakcii Života. A tiež predloženie sjazdovi všetkých iných návrhov z tejto porady, ktorá, podľa nás bola veľmi plodná. Je vecou nás všetkých, aby sme uznesenia tejto porady uviedli do života.

REDAKCIJA

Na východnom svahu Tatier, románskou kotlinou vinie sa bystroky Poprad. Rieka, po ktorej kedysi púšťali sa plne plné vína a iných tovarov dopravovaných do Krakova, pokračujúc ďalej Vislou do Varšavy a Gdanska. Vedela na mnohých miestach poháňať mlyny a pily, ale vedela tiež ukazovať dravosť. Dokazujú to historické zprávy o veľkých povodňach: V roku 1621 pri Starej Lubovni bola taká povodeň, že voda „podmyla a zničila nielen domy a kostol, ale vyrvala aj mrtvoly z hrobov“ — zaznamenáva niekdajší subrektor lýcea v Kežmarku Samuel Augustini Ab Hortis, vo svojom opise uverejnenom v bratislavskom Ungarischen Magazine, v roku 1782.

prirodzená stavba uvádza každého pozorovateľa do najväčšieho obdivu“.

Dnes v popradskej doline nachádzajú sa veľké mestá rozdielené večer svetlami ulíc a námestí, verejných budov a obytných štvrťí, moderných závodov, ale zachovala čaro svojej romantiky. Aj pred vyše dvesto rokmi tunajšie remeslo odvážalo svoje výrobky nielen po Slovensku, ale i do zahraničia. Papier vyrábany v Spišskej Teplici, Poprade a Nižných Ružbachoch predávalo sa až do Sedmihradská. Hrubé súkno z Kežmarku a Lubici bolo určené len na domáce potreby, ale už plátno vyrábané v neuveriteľnom množstve domov odovzdávalo sa na dvoroch ako poddanskú povinnosť.

Všetko to nasvedčuje, že už dávno obchodný ruch bol tu veľmi čulý a živý, aj keď cesty neboli ako dnes a v horách skrývali sa zbojníci. Zo Spiša viedli cesty do susedných žup priesmykami: do Šariša cez Branisko, do Gemera cez Gervary, do Liptova cez Hovald a do Poľska a Sliezsku cez Maguru. Ovládali ich zbojníci čihačujúci na cestujúcich. Ešte v 17. storočí sa stočená skupina cestovateľov neodvážila prejsť cez Maguru prav, kým si neobstarala ozbrojenú ochranu pred zbojníkmi. Ale „husté hory, v ktorých by sa zbojníci mohli zdržiavať, su už dnes redšie — píše Hortis — polícia bude lepšia, ľudia poriadnejší, cesty lepšie, tak, že cestujúci je nielen istej-

ÚDOLÍM POPRADU

Je to prvý podrobny opis tejto časti Spiša. Zase podľa Levočskej kroniky roku 1661 „v Kežmarku, Belej a inde voda pooodnášala stromy, majery, garbiarne, zničila pola a záhony, takže sa nepoznalo kde boli... V snehovom pohori bolo mocné zemetrasenie. Bralo veľké ako vrch sa zrútilo, niekoľko vrchov puklo a vzniklo nové pleso“. Až o Ladovcovom pôvode tatranských ples sa vtedy malo vedelo.

Caroromantický je v opise Hortisa obráz Popradského údolia. Je to kraj, kde striedavo medzi „poľami, vrchmi, kopcami, lesmi a nížinami, ktorími prúdia najčitejšie rieky a potoky, vidíme zo všetkých stran mestá, dobre vystavene dediny, kostoly, veže a iné budovy. Vysoké skalnaté, belaso svietiaci vrcholy Karpatského pohoria, ktoré nie sú azda nikdy celkom bez snehu a siahajú až do oblakov, stoja tu ako mur, rovný stá ťnúra, vyzdobený vežami, ktorých

Len zvýšok bol predávaný obchodníkom, najmä Grékom, ktorí vyvážali ho do Debrecína, Pešti a odtiaľ ďalej.

Siroko známe boli tunajšie drevárske výrobky, ktorých najviac vyrabalo sa z krásavice hôr — limby. „Režu z nich dosky — spomína opis Hortisa — a vyhotovujú stoly, skrine a debny, ktorých prednostou je, že sa dajú dobre opracovať, majú prijemnú vôňu a nenapadajú ich nijaké červy. Aj šatstvo je v nich bezpečné pred molami. Okrem toho je limbovo drevo veľmi súce na sochárstvo. Robia z neho aj koryta, žlaby, lopaty a rôzne druhy náradia.“ Vyrabalo sa tu tiež kosodrevinový olej, terpentín, zbicralo sa bylinky a koreniny. Fokúšalo sa tiež o fažbu rúd. Rozvinuté bolo rybárstvo aj poľovníctvo. Chytalo sa tiež mladé medvede, vydry, jazvece a hvízdky. Obchodovalo sa so samotokom i s uhorskými vínami, ktoré predávalo sa najviac do Poľska.

ší pred zbojníkmi, ale môže cestovať s väčšou radosťou a pôžitkom“.

Veky sa prehnali ako voda Popradu, a mestá, osady, dediny a údolia zažili svoj rozmach, zažili aj biedu a úpadok svojich obyvateľov počas vojen a požiarov. Žili tu ľudia utlačovaní po stáročia rôznymi pánnimi, a spojovala ich jednáka bieda poddaných.

Dnes, v marcom slnku Popradská kotlina zahalená do bieleho snehového plášťa na prvý pohľad ako krajina zo starodávnej rozprávky. Ale pod touto zdanliovo snehovou pokrývkou pulzuje horúce tempo práce tisícov ľudí, tempo závodov, moderných mest a stále rozbudujúcich sa dedin. Cestovateľ nájdzie v nich srdečne prijatie a stretne sa s „hutorčinou“ akou si tunajši ľudia rozprávajú svoje denne starosti a radosť. Zoznámi sa z ich bohatou a pestrou historiou, ktorou pamiatkou je tiež nachádzajúci sa v severo-východnej časti Kežmarku, zachovaly kežmarský hrad.

ROZWIAZANIE KONKURSU

Komisia w składzie: red. M. Kaśkiewicz — redakcja „Života“, Z. Bonikowski — Wydawnictwo „Prasa Krajowa“, Ignacy Niżnik — Prezydium ZG. CSK, A. Szperka — Zarząd Oddziału na Orawie, J. Magiera — Zarząd Oddziału CSK na Spiszu, A. Owczarski — Min. Łączności, J. Nowak — Zarząd Oddziału w Zelowie, W. Hess — środowisko lubelskie — przyzna-

la nagrody rzeczowe 36 uczestnikom w/w konkursu na ogólną sumę 8.000 zł. Protokół przyznania nagród i dokumentacja konkursu wogląd w redakcji. Nagrodzeni otrzymują bony towarowe do sklepów MHD i PZGS w swoim mieście zamieszkania, za które mogą zakupić dowolne nagrody rzeczowe, o określonej wartości.

dávajúc stát, kym zviera ospanlivo prevracalo oči. Starena sa odrazu zahnala sekérou a jediným úderom mu napoly odfala hlavu. Vyzerala veľmi spokojná sama so sebou a kývla svojmu otrokovi, aby odpratal telo.

— Mohol som to byť ja, — uvažoval, — keby som bol psom. No ja sem kôň.

Všetku svoju nádej na život vkladal do dievčiny, do Pekného teliatka. Usiloval sa jej dvoriť, uvedomujúc si, aký je zúfalo úbohy pokiaľ ide o majetok i česť. Nemal koňa, ani len zbraň, okrem starého luku a opotrebovaných šípov. Nemal nič, čo by jej mohol darovať a potreboval darčeky, lebo sa ju neodvážoval jednoducho zviesť.

Jedným zo zvykov dvorenia bolo poslanie daru, pozostávajúceho z koní, staršiemu bratovi vyvoleného dievča a zloženie bizonieho mäsa pred jej matku. Beloch nemohol čakať na vzdialenosť budúcností, kedy by azda mohol mať kone, alebo mäso, ktoré by mohol darovať. A jeho dvorenie muselo byť tajné. Nemohol sa prechádzať pred skupinkami pozorných dievčat, pískajúc na flautu, urobenej z kosti orlieho krídla, ako to robievali vyzývaví mladenci.

Nemohol ani cválať vymaľovaný a vyparádený pred wigwamom Pekného teliatka, lebo nemal koňa ani nijaké ozdoby.

Rozpamätal sa, že kedysi doma azda nebolo dievča, s ktorým by sa neból býval mohol ožiť. Premárnil však veľmi málo času rozmýšľaním o tejto skutočnosti. Musel sa zaoberať svojou budúcnosťou.

Neodvážil sa viacej ako zažmurkať kedy-tedy na Pekné teliatko, alebo vyjadriť svoj obdiv, kým

ona sa chichotala a zakrývala si tvár. Najkrajnejšia možnosť ako získať nevestu, bolo ujsť sňou. Musel by jej však darovať koňa, aby manželstvo bolo spečatené súhlasom kmeňa. A on nebude mať koňa, kym nezabije muža, aby ho nadobudol...

Príležitosť sa mu naskytla skoro z jari. Do tých čias ho kmeň prijímal nedbalosť. Nepatril k nemu, ale Crowom sa zdal zábavný ako nejaké čudné zvieratko. Inak by ho neboli živili cez zimu.

Príležitosť sa mu naskytla vtedy, keď poľoval na vtáky a zajace spolu s tromi mladými chlapcami, ktorí boli jeho vodiacimi a súčasne opovržlivými spoločníkmi. Zajace ani vtáky neznamenali nič pre tábora, dobré živený bizónim mäsom, ale boli dobrým terčom.

Toho dňa zašiel so svojimi spoločníkmi ďaleko. Všetci odrazu zazreli na chránenej čistinke dva kone. Chlapci i muž sa opatrne plazili na bruchu dopredu. Zrazu zazreli Indiána, ležiaceho na zemi a stonajúceho. Zrejme cestoval sám. Podľa spôsobu, akým sa chlapci dychtivo posúvali po kúskoch dopredu Kôň vedel, že muž je dobrá kôrňa — že je príslušníkom nejakého nepriateľského kmeňa.

Toto je spôsob, akým zajačí beloch nadobudol bohatstvo, získal nevestu a zachránil si život: vystrelil šíp do chorého muža a zlomil sekundu skôr, ako jeden z jeho malých spoločníkov a vrhol sa dopredu, aby udrel ešte stále stonajúceho muža svojim lukom a zabezpečil si tak „prvý úder“. Potom sa zmocnil koní, ktoré mali sputna predné nohy.

Dorothy M. Johnsonová
Preložila Irena Lisková

DOKONČENIE
V
BUDÚCOM
CISLE

WAŻNE DLA PODHALA

GDY ZAMIERZA SIĘ BUDOWAĆ WŁASNY DOM

Dokumentację na budowę domu o której piszemy można nabyć u Architekta Powiatowego w Nowym Targu w cenie 33 zł za 1 egzemplarz. Warto więc z niej skorzystać, gdy zamierza się budować własny dom.

W ostatnich latach obserwuje się duże ożywienie w budownictwie na wsi. Na ten rozwój ma istotny wpływ pomoc państwa. Wieś otrzymuje coraz to większe dostawy materiałów budowlanych, kredyty długoterminowe, ugi inwestycyjne i pomoc techniczną od służb architektoniczno-budowlanych.

Ale równolegle z tą pomocą wprowadzono także od kilku lat zasadę porządkowania zabudowy wsi. Obecnie, jeśli zamierza się przystąpić do budowy domu to trzeba uzyskać od architekta powiatowego pozwolenie. Architekt żąda wtedy przedłożenia dokumentacji technicznej. Wymagają tego bowiem przepisy prawa budowlanego, zabezpieczające interes społeczny i bezpieczeństwo użytkownika. Wymaga tego też prawidłowe ukształtowanie architektury naszej wsi i właściwe wykorzystywanie wiejskich terenów budowlanych.

Od 1961 roku istotnie ograniczono wykorzystywanie drewna w budownictwie. Ograniczenie to dotyczy także wsi. Na przykład nie wolno budować ścian z drewna, aczkolwiek las jest blisko. Oczywiście, że budowanie z drewna było mniej skomplikowanym „zabiegiem”. Budowano jednak tym systemem jak kto chciał i jak umiał. Inaczej jednak należy postępować z budownictwem murowanym. W tego rodzaju budownictwie muszą już obewiązać przynajmniej podstawowe wyliczenia statyczne, a także wystrój architektoniczny i inne wskazówki np. jakie zastosować materiały budowlane itp. Jednym słowem musi mieć miejsce rozwiązanie inżynierskie.

Opracowana na zamówienie indywidualnie dokumentacja techniczna nawet jeśli dotyczy stosunkowo malego budynku jest kosztowna. Koszt sięga 5 tys. zł, a nawet więcej. Dla zaoszczędzenia rolnikom, którzy zamierzają się budować, takiego wydatku wprowadzono tak zwane projekty typowe, opracowane przez Biura Projektowe Budownictwa Wiejskiego. Rozwiązania projektowe w dokumentacji typowej są oczywiście oparte o prefabrykowane elementy zunifikowane budynków lokalizo-

kowane. Dla przykładu znana jest już na wsi belka żelbetonowa T-27, która zastępuje żelazny „treger”. Jest ona dostępna w każdym składzie materiałów budowlanych i stosowana w tej samej długości, w całym kraju.

Istniejący zestaw projektów typowych dla budownictwa wiejskiego nie zaspokojał jednak w pełni potrzeb wsi, zwłaszcza jeśli chodzi o tereny górskie. Dlatego też Woj. Biuro Budownictwa Wiejskiego w Krakowie najbardziej zbliżone do terenów górskich podjęło inicjatywę w kierunku wypełnienia tej luk. W ten sposób wzbogacony został wachlarz projektów typowych o nowe rozwiązania projektowe, które w znacznym stopniu zaspokoją także potrzeby ludności z okolic górskich. Oczywiście należy wziąć pod uwagę, że prace projektowe w tym kierunku ograniczono jedynie do budynków mieszkalnych, nie uwzględniając takiej ważnej sprawy jak górskie budownictwo inwentarskie. Trzeba jednak żywić nadzieję, że architekci zajmą się i ta dziedziną gospodarskich potrzeb.

Nowe opracowania budynków mieszkalnych są korzystne z wielu względów. Dostosowane są do warunków klimatycznych, terenowych i odznaczają się swistym stylem podhalańskim. Rozwiązania funkcjonalne budynków, oprócz potrzeb wynikających bezpośrednio z prowadzenia gospodarstwa domowego, uwzględniają też inne potrzeby. Zawierają np. zespół wydzielonych pomieszczeń z przeznaczeniem dla lokowania turystów, co dla Spisza i Orawy ma istotne znaczenie ekonomiczne.

Opracowano więc dwa projekty budynków mieszkalnych, z których każdy oprócz podstawowego, posiada jeszcze alternatywne rozwiązanie, uwzględniające to, czy budynek stanie na stoku, czy będzie inaczej usytuowany. Projekt oznaczony symbolem WB — 3412/1 i WB — 3412 nie różni się wielkością. Różnica polega tutaj głównie na rozwiązaniu funkcjonalnym oraz zawarta jest w wyrazie architektonicznym. Zaprojektowanie budynków lokalizo-

wanych na terenie pochyłym pozwoli więc na wykorzystanie wysokiej podmurówki, poniżej parteru jeszcze na takiem pomieszczenia jak piwnica, kuchnia letnia oraz garaże, czyli pomieszczenia o dodatkowej łącznej powierzchni 60 m². Parter o pow. użytkowej ok. 70 m² posiada oprócz części komunikacyjnej — 2 pokoje, kuchnię, łazienkę w WC oraz spiżarkę. Wysokie poddasze pozwala na wykorzystanie go na wygodne pomieszczenia np. dla letników. Znajduje się tam pokój, łazienka i balkon. Łączna powierzchnia tych pomieszczeń wynosi ponad 50 m². Dostęp na balkon przewidziany jest bezpośrednio z każdego pokoju, co stwarza letnikom dogodne warunki wypoczynku.

Omawiane projekty realizować można systemem gospodarczym i to z uwzględnieniem lekkich elementów prefabrykowanych, dostosowanych do udźwigu ręcznego. Materiały budowlane można wykorzystać ze źródeł miejscowych, co w górnictwie nie sprawia trudności zwłaszcza jeśli chodzi o kamień, który przewidziany jest do materiałochłonnych wysokich podmurówek.

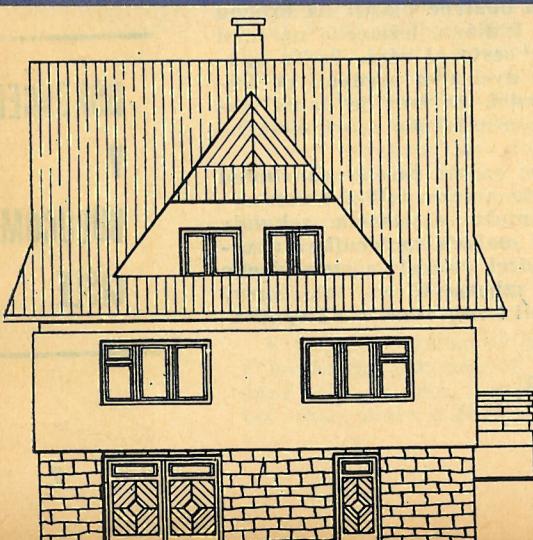
Ściany budynku mogą być z cegły, lub pustaka. Stropy prefabrykowane na belkach żelbetonowych typu T-27, lub drewniane. Konstrukcja dachowa została zaprojektowana z drewna, pokrycie eternitem. Do ogrzewania budynku przewidziane są piece.

Koszt takiego budynku, wznoszonego systemem gospodarczym przy wykorzystaniu miejscowych materiałów budowlanych nie powinien przekroczyć 110 tys. złotych.

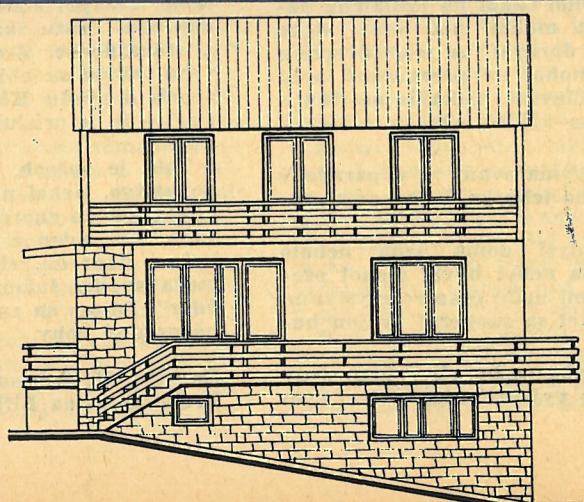
Omawiane przez nas projekty typowe dostosowane są do warunków podhalańskich. Ich plusem jest to, że projektanci potrudzili się opracowując także projekty instalacji elektryczno-oświetleniowej oraz instalacji wodociągowej - kanalizacyjnej, uwzględniając korzystanie z miejscowego ujęcia wody (studni) oraz lokalnego odprowadzania ścieków.

P. D.

ELEWACJA POŁUDNIOWA WB 3412



ELEWACJA POŁUDNIOWA WB 3413



ČITATELIA PÍŠU...

NOWA BIAŁA

Obdržali sme do prenájmu krásnu a priestranú miestnosť v ktorej je zariadená klubovňa CsKS.

V klubovni sa schádzajú členovia CsKS na rozličné radiny a schôdzky, diskutujú o organizačných práciach Spoločnosti i o iných problémoch obce. Miestnosť je vybavená mnohými zariadeniami, má nový televízor, rádio, harmoniku a ping-pongový stôl. Stejný sú vyzdobené mnohými snímkami z našich terénov i z iných.

V klubovni je rušno, najmä večer, schádzajú sa tu mladí i starší, čítajú noviny, hrajú šachy, ping-pong a iné hry. Predsa však najviac času venujú televíznej obrazovke.

Pri miestnej skupine CsKS v našej obci, v klubovni účinkuje spevokol, ktorý naciňuje pekné, ľudové piesne pod vedením krajan Jana Cervasa.

Chez by som vyzdvihnut veľkú obetavosť a úsilie v prospech rozvíjajúcej sa práce v klubovni, predsedu MS CsKS kr. Františka Chalupku. Predsedu spolu s aktívom, hoci aj holi fažkosti s prenájom klubovne, prekonal všetko a dokázal aj to, že raz do týždňa prichádza k nám pojazdné kino z Lopusznej „Borowik“, pod vedením Ludwika Kocera.

Vedúcim klubovne v našej obci je Jakub Lojek.

FRANTISEK BEDNARCIK

LIPNICA WIELKA

Tento rok konali sa oslavu oslobodenia Oravy 22. — krát. Boli vo všetkých oravských dedinách. Vyvrcholením osláv bol zlet pri pomníku Neznámych hrdinov v Lipnicy Wielkiej. Zúčastnili sa ho predstaviteľia strany, politických a spoločenských organizácií, obyvateľov a školskej mládeže z okolitých obcí. Prítomní položili pri tejto príležitosti vence a kvety pri pomníku tých, ktorí položili svoje životy v boji s nepriateľom.

* * *

Po filme „Orava, Orava“ bol Lodszkou výrobňou osvetových filmov natočený nový film podľa scenára Kazimierza Muchu a Barbary Wachowicz „Spiskie Rytmy“

Autori filmu navštívili Jablonku a zúčastnili sa premiéry po ktorej odovzdali kopiu filmu „Orava, Orava...“ pre jablonské putovné kino.

Film „Spiskie Rytmy“ veľmi sa páčil všetkým, ktorí si ho na premiére pozreli.

KACWIN

Stále viac znepokojuje ľadom ležiacu záležitosť výstavby školy v Kacwinie. Ako je to možné, keď dedina má stavebný pozemok (asi 1 ha), zozbierané skoro na 100% príspevky na Fond výstavby škôl a internátov, 400 m³ dreva a iné materiály, že v tejto situácii nemožno začať výstavbu školy? Na túto otázku čakáme konkrétnu odpoveď národného výboru v Niedzicy a osvetových orgánov z Nowego Targu.

JABŁONKA

Pred rokom bolo na Orave len jedno klzisko pri jablonskom lyceu. Dnes klzisko je aj v Podwilku. V Jablonke urobil ho spolu so žiakmi profesor lycea Feliks Witek. Je vásivným športovcom, a keď si niečo zaplánuje, plán aj uskutoční. Tak bolo aj v tomto prípade. Spočiatku bolo málo korčuliarov. Dnes korčujú nie len deti, ale aj starší. Feliks Witek vychoval si tiež aj hokejistov, ktorí zatiaľ vyhľadávajú všetky zápasy v okolí.

ŁAPSZE NIŻNE

Cudne sa reklamuje GS v Łapszach Niżnych. Pred dedinou je tabuľa s nápisom „Wstęp do baru — pokrzep się!“ Toto heslo pripomína pred vojnou populárne „Cukier krzepi wódka jeszcze lepiej“. Ale ten istý GS nenapíše sa na tabuľi, že v miestnostiach obchod je nedostatok miesta pre kupujúcich, lebo malá miestnosť je zavalená debnami s vínom alebo octom, jedným slovom miesta je toľko, aby na jednej nohe vypíš na dúšok „jabłek“.

ŁAPSZE WYZNE

Roku 1966 obec Łapsze Wyżne realizovala v rámci brigádnických prác mnohé zaujímavé iniciatívy. Toto sú ony:

Vybudovanie poschodia na hašiškej remize OSP a odovzdanie v surovom stave. Hodnota brigádnických prác 29.120. — zł., dotácia 24.058. — zł.

Vybudovanie ulice v Łapszach Wyżnych (120 m vozovky a 9 m priekop), hodnota brigádnických prác 29.000. — zł., dotácia 41.000. — zł. z obecného fondu 68.000. — zł.

Výstavba 600 m cesty do Czarnej Góry, hodnota brigádnických prác 30.000. — zł., z obecného fondu 80.000. — zł., dotácia 120.000. — zł.

Výstavba mostu na ceste do Łapszanki, hodnota brigádnických prác 82.000. — zł., dotácia 100.000. — zł.

Ako z horeuvedeneho vyplýva obyvatelia GRN Łapsze Wyżne previedli veľa užitočnej práce v rámci brigád, ktorých celková hodnota čini 741.658. — zł.

V brigádnických prácach bude sa pokračovať tiež roku 1967.

* * *

Dňa 28. januára t.r. pri príležitosti 22.-výročia oslobodenia novotarského okresu a obce Łapsze Wyżne konala sa v Łapszance slávnostná akadémia. 29.I.1967 akadémie pri tej istej príležitosti konali sa tiež v Łapszach Wyżnych, Łapszach Niżnych a Trybszu. Akadémie boli tiež venované 25.-výročiu založenia PPR.

ŁAPSZANKA

Dňa 12. februára t.r. umelcovia súbor Podhale vystupoval v Łapszance. Program, ktorý súbor predviedol mal veľký úspech. Iné ledenky Spiša tiež by si rady pozreli program súboru Podhale.

ZELÓW

Dne 1. února 1967 sa konala schôdza výboru ČSRS na niž pôsobení predsedu J. Nowaka, predstavil včas sjezdu ČSRS. Výbor se rozhodl, že kromě delegátov se sjezdu zúčastní také pêvecký a hudební súbor. Kultúrny instruktor J. Zagórski bol požádany, aby prípravil soubory k vystoupení.

LIST REDAKCII

V jablonskom lyceu konala sa sto dní pred maturitou „stužková“ zábava. Bola najnormalnejšou zájavou, s ktorou sa môže stretnúť hoci kde. Začala večer a skončila ráno. Teda z tradičnej stužkovej ostalo to, že trvala celú noc. Okrem toho prípravila stužkovú aj tým, že tak dievčatá, ako aj chlapci mali oblečené nové šaty.

Zúčastnili sa jej jedenástaci a profesorský súbor. Ale nebolo tu vidieť, ako väčšinu predtým rodičov. Nemala tiež svoje svätové rúcho. Chýbali prejavys riaditeľa, triednych profesorov, študentov... neboli tiež výstupy desiatkov.

Pričinou zmeny stužkovej na zábavu, bola oprava valiacej sa televície.

ČITATEĽKA

ZBIGNIEW CYBULSKI

Poznali sme ho všetci... Preto celé Poľsko smútilo, keď sme sa dozvedeli o tragickej nehode 8. januára t.r. ktorej podľahol talentovaný a všeobecne zbožňovaný herec Zbigniew Cybulski. Ako prvú zo série snímkov filmových hercov, ktoré budeme uverejňovať, prinášame jeho charakteristickú fotografiu.

ZLÁTA NÁUŠNICE

Medium Slow

SS Cm G[#] A^b Cm I Adim F# G[#] Cm D

1. Pří-zvuk cizí, lí-ce nahnedlá a ná-ušni-ce
2. lám a hledám a dávam in-ze-rát, tu dívku s jednou
3. tak sám sedím a nikdo necho-di, neb dívky s jednou

G[#] F# Cm G[#] I. Cm 2. Cm Fine F#

zlato ryži, tancem posedlý. 2. Ulo-
náuš-ni-cí vy-hledal bych
náuš-ni-cí se uč-ne-ro-

rád. Mou,
dí.

mou hlauu mučí dáná tou — ha po ni 'dál,
E^b mi A^b F# F# F# G[#]

já, já se i naučím hráť pro ni na cimbál. 3. I
Dal Segno al Fine

DOBRODRUZTVÁ KAPITÁNA FIBBERA (I)

PODĽA POVIEDKY A. NEKRASOVÁ KRESLI E. GOROCHOV

Kapitán Christopher Fibber bol udatný námorník ktorý sa rozhodol plávať okolo sveta na dvojmiestnej jachte nazvanej „Triumph“.

Hoci Christopher Fibber prednášal na námornej akadémii dejiny plavby, našlo sa veľa nežižlivcov, ktorí o ňom rozchyrovali, že v živote neboli na mori.

Iní zas tvrdili, že Fibber je opravdivý morský vták. Roztržka narásťa do veľkých rozmerov a poslucháči námornej akadémie sa rozdelili na dva nepriateľské tábory.

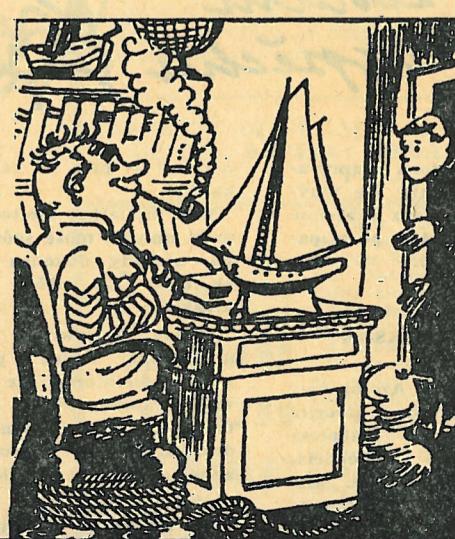
Jedného dňa Fibber zmizol. O niekoľko dní sa študenti dozvedeli, že cestou z prednášky domov stratil galošu, topánky

mu premokli a tak prechladol, že si musel rahnúť do posteľ.

Studenti vyslali svojho zástupcu, aby navštívil Fibbera. Len čo mládež vkrčila do kapitánovej izby, onemel. Obávaný kapitán v najlepšom zdraví sedel za stolom a fajčil ostošest.

Svojho hosta usadil na vetylku koš a začal mu rozprávať vzrušujúci príbeh o plavbe okolo sveta vo svojej ranej mladošti:

„Vieš, kúpil som dvojmestnu jachtu, vystúpili sme ju, že sa leskla ako nový peniaz, a rozhodli sme sa, že ju nazveme „Triumph“.



AKO SA SPRÁVAŤ NA ULICI (I)

Keď vychádzame z bytu na ulicu, vychádzame zo svojho súkromia na verejnosc. Niektorí ľudia si myslia, že keď na ulici nestretnú známeho alebo sú v neznámom prostredí, nemusia už tak dbať na svoje vystupovanie, zovnajšok, úpravu odevu.

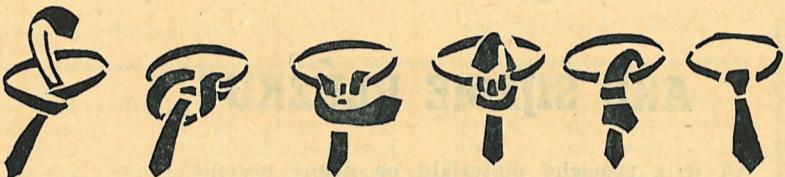
Skôr ako vykročíme na ulicu, prekontrolujeme, či máme vsetko v poriadku — od topánok po účes. Prezime si, či nás odev je čistý, či nám nechyba vreckovka, kľúče atď. Upravovať si na ulici odev, česať sa, alebo ako to niekedy vidíme u žien, maľovať si pery nie je ani správne, ani slušné. Ak sa nám však stane, že sa nám na odevu niečo uvoľní alebo odtrhne, nikdy to neupravujeme na ulici, ale v ústrani.

Každý dobre vychovaný človek sa snaží byť na ulici nenápadný, a to či už správaním, hovorom, chôdzou, obliečením. Všetci poznáme ľudí, ktorí pridlhé spanie alebo pomale obliekanie chcú dohoníť na ulici. Dúfame, že súhlasíte s nami: bežať na ulici — bez mimoriadne závažnej príčiny — nie je ohľaduplné voči ostatným chodcom a teda ani slušné. Rovnako bezohľadné voči ostatným chodcom je, keď sa na ulici vlečieme, dôkladne si obzerať výklady — zblízka i z odstupu — a neberieme ohľad na to, že ostatným zavadzíme. Ak si chceme pokojne prezrieť výklady, vyberieme si na to taký čas, keď premávka nie je príliš veľká.

SKÚSTE TO...

Vínový pohár naplníte čistou vodou. Prikryte tvrdším papierom a položte naň mincu. Papier položte tak, aby časť pohára zostala voľná. Pokúste sa mincu sfúknúť do pohára. Nepodarí sa to. Ak však budete fúkať priamo do pohára, karta sa nadívne a minca sa zošmykne do pohára.

VIETE SI
UVIAZAŤ
KRAVATU?



DETÍ POČUVAJTE!

DOBROVÁ RADA

Zil na svete dobrý a rozumný starec Selim, ktorý prežil bohatý život. Mnohým chudákom pomohol v práci i rado. Selim mal aj syna a mal ho veľmi rád. Bol jeho jedinou nádejou i oporou v starobe. Od syna sa však otec dožil viac starosti ako radostí. Veľa žiaľu a urážok musel zniesť Selim pre svojho syna, samé ponosy počúvať od susedov, znamých, ba aj neznámych ľudí.

— Och, chlapče môj! Keby krik a rev prinášal úžitok, tak osol by musel mať každý deň nový palác, — odpovedal mŕtvy starec.

— vgk —



Raz prišla k Selimu vdova po jeho priateľovi so slzami v očiach a prosila starca, aby potrestal hrubého a nepolepšiteľného syna.

V ten večer Selim veľmi dlho čakal na syna, a keď sa vrátil neskoro po polnoci, povedal mu:

— Syn môj, prosím ťa, počúvni moju radu: väz si ľudí, hovor ticho a pokojne, snaž sa, aby si nekričial, keď si rozčulený.

— Otec, ty si myslíš, že tým niečo dosiahnem? Práve naopak, krikom a vyhrázkami si vynútim všetko.



MILÍ, MLADÍ ČITATELIA!

Počnúť týmto číslom celú stránku venujeme Vám. Boli by sme veľmi radi, ak by ste sa stali jej spoluredaktormi. A to tak zasielaním vlastných materiálov, ktoré keď budú využívané — uverejníme, ako aj písaním listov reakcií o tom čo vás zaujíma, čo by ste si chceli na tejto stránke prečítať, a čo vám nevyhovuje.

Počítame s vašou spoluprácou a srdečne vás zdravíme.

RIEŠENIE HÁDANIEK Z ČÍS. 2/67

Na aké nástroje hrajú tieto ruky? 1. gitara, 2. piano, 3. husle, 4. klarinet.

Zapletená hádanka: José — Manuela, Juan — Dolores, Pedro — Conchita.

ROZEÚŠTENIE: školských potrieb bolo 17.

PRIPAD NA ROZLUSTENIE

Domovník viedol inšpektora Werneru do kotolne cez dvor hlbokým chodníkom, prekopaným vo vysokej vrstve snehu. V suterénej miestnosti na rúre vedúcej z kotolne viselo mŕtve telo. Miestnosť bola celkom prázdná, a predsa nohy mŕtveho viseli asi 30 cm nad podlahou.

— Ved Bolton predsa nemohol vyskočiť a tak sa obesit — vravel domovník. — Zanechal list, v ktorom napísal, že

ak zomrie, bude to vinou Greya, ktorý je jeho dlhorčinným nepriateľom. Podľa lekára Bolton je mŕtvy asi dva dni. Grey vraví, že bol odcestovany a že sa dnes vrátil. Má svedkov.

Inšpektorovi sa ešte nechcelo z teplej miestnosti von na mráz. Bol ešte celý skrehnutý z cesty autobusom. Aby ziskal čas, spýtal sa:

— A svedkovia sú hodnoverní?

— Zdá, sa, že hej, — odpovedal domovník. — Musíte si to však preštrítiť, lebo je jasné, že tu nejde o samovraždu.

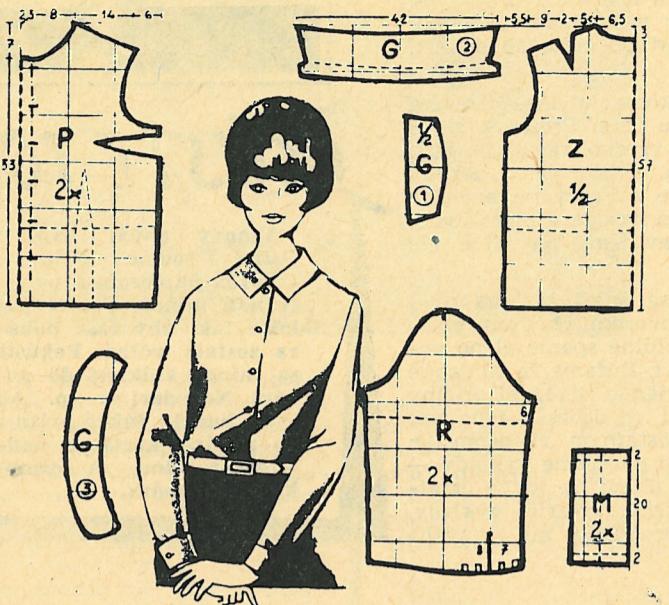
— Domnievam sa, — povedal inšpektor, — že Bolton spächial samovraždu a list napísal iba preto, aby sa pomstil Greyovi.

Ako sa mohol Bolton sám obesiti?

Rozlúštenie hľadajte v čísle.

OBESENEC

ŽENY • ŽENÁM • PRE ŽENY • O VŠETKOM



AKO SIJEME BLÚZKU?

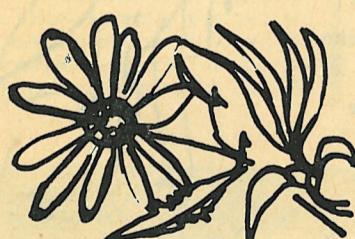
Ci je z pracieho materiálu na denné nosenie, či z hodvábu alebo brokátu do spoločnosti a na kultúrne podujatia, vždy vytvára blúzka, spolu s priliehavou sukňou, slušivé oblečenie. Preto prinášame základný strih košeľovej blúzky, podľa ktorého si ušijete — spočiatku z lacného kretónu, neskôr aj z nákladnejšieho materiálu — obľubenu blúzku na rôzne príležitosti.

KÝM MLÁDA DOSPEJE

Patrí sa, aby ste sa s nemluvňom denne privítali a rozlúčili. Na dobré ráno musíte sa usmiať, môžete tiež diefa bozkáť ručičku — v tom veku to ešte nedemoralizuje, a pomáha diefa, aby poznávalo vlastné telo, čo je veľmi dôležité.

OZDOBNÉ VANKÚŠE

Nebojte sa, že budú na nich vyšívane jeleni, psíčky a mačičky s klobukom vlny v „realistickej“ podobe. Západnú harmonicku do rámcu moderneho bytu. Farebne doplnajú zariadenie, koberce aj záves. Spríjemnia sedenie na vánende a napokon môžu byť tiež tou malíčkostou, ktorá pomáha vytvárať útulnosť v byte. Sú plošne rozdenené do geometrických tvarov v jemných odtieňoch alebo kontrastných farbách, podľa temperamentu a výkusu obyvateľa. Efektné vankúše dosiahneme z prúzkovanej látky alebo z hrubého manchestru. Dôležité je, aby sa materiál vankúša ľahko nepokrčil. Môžete ich naplniť perím v sypkovine, zvyškami na drobno rozstrihaných látok alebo zdrapmi obnosenej silonovej bielizne.



ODPOVEDAME

Gabriela W. piše: „Neviem si vysvetliť prečo moja trojročná dcérka bojí sa kúpeľa a najmä umývania hlavy. Aká môže byť príčina?“

Milá čitateľka! Predpokladáme, že príčinou týchto je predovšetkým obava dcérky z umývania hlavy. Dlhé vlasov počas umývania, utierania a česania sa mo-

K 8. březnu
přejeme všem ženám
mnoho štěstí a úspěchů



tajú a rozčesávanie spôsobuje diefa bolest. Je tiež možné, že používate zlý systém umývania hlavy. Diefa musíte umývať hlavu prehýbajúc ju dozadu a odhrňajúc vlasy z čela. Týmto spôsobom môžete umývať diefa hlavu počas kúpeľa vo vani, keď diefa leží na chrbte a pridržiava hlavu rukou. Tento systém je správny, lebo voda neteče do očí a nešípe.“

Ak táto metóda nepomôže a dievčatko sa bude nadalej brániť proti umývaniu hlavy radíme, aby ste jej ostríhali vlasy, bude-

te mať menšie starosti s umývaním. Radíme tiež, aby ste umývali hlavu diefa raz týždenne a kúpali ho každý deň, po prípade každý druhý deň.

OTRAVA AZOTOKSOM

„Je možná otrava Azotoksom? Susedové dcérka, ktorá otvorila krabičku Azotoku a hrála sa prásom, tak tažko onemocnela, že ju vzali do nemocnice. Aké sú sprievodné javy otravy Azotoksem, a aká by mala byť prá-

ča?“ — pýta sa naša čitateľka.

Milá čitateľka! Azotok, prások proti hmyzu, môže spôsobiť otravu, niekedy dokonca smrteľnú, ak diefa zje väčšie množstvo práska.

Otrava Azotokom môže byť následkom nielen prehlnutia práska diefom, ale aj jeho vydychovaním. Otravu sprevádzajú bolesť hlavy, oslabenie a podráždenie. Môžu tiež mať miesto zimnice, krč a hnačka, ako aj chrípka.

Pri otrave po prehlnutí prás-

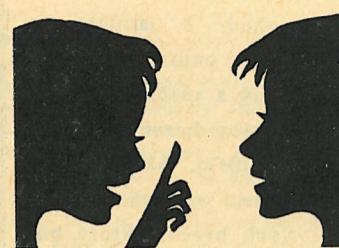
ku dávame diefatu horkú soľ na prečistenie a uhlie, ako aj vyvolávame zvracanie. Musíte si tiež pamätať, že nesmiete diefa dávať rycinový olej, mlieko ani žiadné tuky nakoľko rozpušťajú Azotok a tým istým zhoršujú stav nemocného.

**nieni
pisateľkám**

Ak diefa náhle ochorie, jeho stav je fažký a nemôžeme zavolať ihned lekára z detskej poradne alebo zdravotného strediska, alebo keď vzdialenosť k najbližšiemu lekárovovi je veľká — musíte volať záchranku. Pomoc poskytnutá záchrankou pre nemluvňatá do 1 roka je bezplatná bez ohľadu na to či je poistená alebo nie. Matka nemocného diefa, ktoré se lieči doma, dostane od lekára pracovné voľno na obdobie liečby.

ta tri roky môžeme ho začať učiť používať vidličku. Dvojročné diefa malo by už samostatne jest a piť. Musíme pritom dať pozor, aby diefa nebralá príliš veľa jedlá na-

Predbiehanie a liečenie krivice malo by sa prevádzkať pod lekárskym dozorom. Lekár musí predpísat patrčné lieky. Aplikovanie vitamínu D podľa vlastného názoru môže spôsobiť otravu. Prvými znamkami predavkovania sú: nechuť k jedlu, zápcha a zvracanie, ako aj apátiu diefa. Ak spozorujete tieto javy, musíte ihned prestať dávať vitamín D a obrátiť sa na lekára.



JEDNA DRUHEJ RIEKLA...

raz do úst, aby príliš dlho neprežívalo, ani príliš krátko.

Najviac hodnotných vitamínov v zelenine je uskladnených hned pod kožkou. Preto musíte zeleninu skrábať čo najtenšie, a podľa možnosti, zemiaky varí v šúpke. Preto tiež nemali by ste odchadzovať vonkajšie, zdravé zelené lístky šalátu a vnútrajšok kapusty, mladé jemné lístky redkovky, kale rábu atď.

Každá tehotná žena má právo na bezplatné lekárské ošetroenie bez ohľadu na to či je poistená alebo nie. Bezplatná je poradňa, zdravotné strediská, počítajúc do toho aj pomocné vyšetrenia týkajúce sa tehotenstva, pôrodu a šestonedelia.

pri zaspávaní prejavuje sa istý nepokoj. Nesmieme tvrdiť, že diefa je „zlé“ — keď nepokoj nie je príliš zjavný — lebo patrí k normálnemu rozvoju diefa. Keď sú ospanlivé deti oveľa viac potrebujú nežnosť, teplo a prítomnosť dospeľých, ktorá im dáva pocit bezpečia.

(pokračovanie)



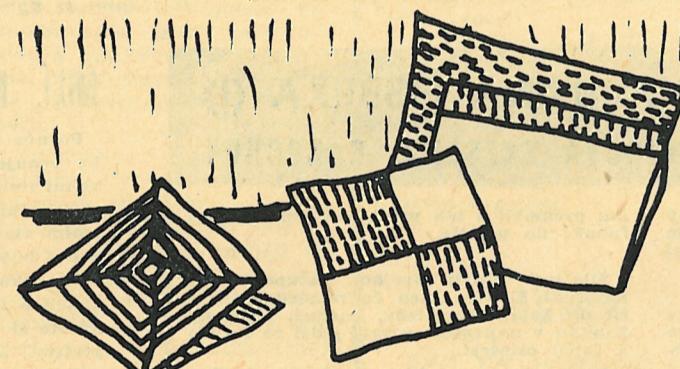
Z DOMÁCEHO HRNCA

OBLOCNE RÁMY umývame teplou (nie horúcou!) vodou s čipkou (2 lyžice čipky na 1 liter vody). Okenné tabuľe umývame, keď na ne nesvetí slnko. Na umývanie používame staré noviny alebo staršie dobré vypráte plátno.

LIEH používame na odstránenie škvŕn po živiciach, laku, vosku, stearíne, dechte, vazelinách a smole.

KOVY striebro, príbory a medenne hrnce umývame vodou po uvarení zemiakov. Diho nečistené, sčernalé kovy dostanu lesk, ak ich čistíme listmi šťaveľa. Trošku sčernalé striebro, cín, nikel čistíme handričkou namočenou do pšeničnej múky.

TERPENTÍN zriedený vodou odstraňuje lesklé miestá na vlnených obliekoch.



ku dávame diefatu horkú soľ na prečistenie a uhlie, ako aj vyvolávame zvracanie. Musíte si tiež pamätať, že nesmiete diefa dávať rycinový olej, mlieko ani žiadné tuky nakoľko rozpušťajú Azotok a tým istým zhoršujú stav nemocného.

nechávame diefatu horkú soľ na prečistenie a uhlie, ako aj vyvolávame zvracanie. Musíte si tiež pamätať, že nesmiete diefa dávať rycinový olej, mlieko ani žiadné tuky nakoľko rozpušťajú Azotok a tým istým zhoršujú stav nemocného.



Kalendár

SLNCA
Východ 6. hod. 24. min.
Západ 17. hod. 14. min.
1. marca 5. hod. 52. min.
17. hod. 39. min.

MESIACCA
1. marca 0. hod. 00. min.
15. marca 8. hod. 55. min.
23. hod. 29. min.

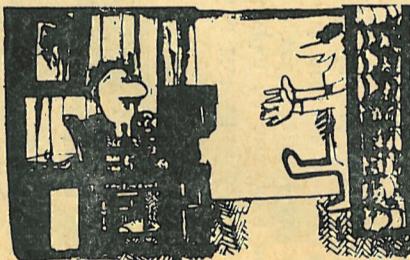
Postedná štvrt 3. marca.
Nový mesiac 11. marca.
Prvá štvrt 19. marca.
Plný mesiac 26. marca.

| P | W | S | C | P | S | N |
|----|----|----|----|----|----|----|
| | | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 |
| 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 |
| 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 |
| 37 | 28 | 29 | 30 | 31 | | |

VÝROČIA

1.III.1943 — Vyhlásenie Ideologicko-programovej deklarácie PPR. 2. III.1919 — Vznik III. Internacionály. 10.III.1894 — I. sújazd SDKPiL. 10. — 19.III.1959 — III. sújazd PZPR. 12.III.1956 — zomrel B. Bierut. 14. III.1883 — zomrel K. Marx. 15.III.1939 — Agresia hitlerovského Nemecka na Česko-slovensko. 17.III.1922 — Utvorenie ZMK. 18. III.1871 — Vznik Parížskej komunity. 18.III.1965 — Prvá kozmická „prechádzka“ A. Leonova. 19.III.1943 — Zahynula H. Sawická. 22.III.1832 — Zomrel J. W. Goethe. 22. III.1925 — Zomrel J. Marchlewski. 24.III. 1794 — Začiatok košciuszkowského povstania. 28.III.1947 — Zahynul gen. K. Swierczewski-Walter. 31.III.1727 — Zomrel I. Newton. Marec 1943 — v SSSR vznikol ZPP.

HUMOR



— Servus, riaditeľ, kolega zo školy...
— Ale ved ja nijaké školy nemám.
— Ved ani ja!



— Ako to so mnou hovoríte, pán dozorca?
Ved ja mám viac prúžok ako vy!

JEDNA ZE SKOTSKA

Zena Naffova ležela nemočná na lůžku. Když jí nebylo lépe, zavolal Mac Naff lékaře.

— Vaše paní potřebuje změnu vzduchu, — pravil lékař. — Slaný vzduch ji hned postaví na nohy.

Mac Naff přikyvuje.

Přistí ráno viděli jeho přátelé, jak třímá v ruce slaněčka a ovívá jím svou ženu.

ROZLÚSTENIE PRÍPADU OBESENEC

Bolton si urobil podložku zo snehu. V prekúrenej miestnosti sa sneh rozpustil a voda sa vyparila.

R A D Y • P O R A D Y • R A D Y • P O R A D Y • R A D Y



Zmiana obywatelstwa polskiego na obce wg. ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelewie polskim
(Dz. U. Nr 10. poz. 49)

Zgodnie z art. 16 ust. 1 i 2 cytowanej w tytule ustawy o zezwoleniu na zmianę obywatelstwa polskiego orzekła Rada Państwa na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.

Podania o zezwolenie na zmianę obywatelstwa polskiego osoby zamieszkałej w Polsce wnoszą do organów do spraw wewnętrznych prezydiów powiatowych rad narodowych, a

zamieszkałe za granicą — do polskich urzędów konsularnych.

Generalną zasadą ustawy o obywatelstwie polskim jest, że obywatel polski może nabyci obywatelstwo obce jedynie za zezwoleniem Rady Państwa o którym wyżej mowa przy czym nabycie obywatelstwa obcego pociąga za sobą utratę obywatelstwa polskiego.

Zezwolenie na zmianę obywatelstwa udzielone rodzicom rozciaga się na dzieci pozostające pod ich władzą rodicielską, jednakże dzieci które ukończyły szesnaście lat muszą wyrazić odrębną zgodę aby zezwolenie udzielone rodzicom mogło rozciągnąć się i na nie.

Jeżeli tylko jednemu z rodziców służy władza rodicielska — to zezwolenie na zmianę obywatel-

stwa udzielone tylko jednemu rozciaga się na dzieci pozostające pod jego władzą. To samo dotyczy przypadku, gdy drugie z rodziców nie jest obywatelem polskim lub gdy będąc obywatelem polskim — wyrazi przed organem do spraw wewnętrznych prezydium powiatowej rady narodowej lub polskim urzędem konsularnym (w zależności od zamieszkania w kraju lub zagranicą) zgodę na zmianę obywatelstwa dzieci.

W przypadku gdy drugie z rodziców będąc obywatelem polskim sprzeciwia się zmianie obywatelstwa dzieci albo gdy porozumienie się rodziców napotyka na trudne do przewyciężenia przeszkoły — każde z rodziców może zwrócić się o rozwarcie do sądu.

Nie potrzebuje w myśl przepisów ustawy zezwolenia na zmianę obywatelstwa polskiego obywateleka polskiej, która przez zawarcie związku małżeńskiego z cudziemcom w myśl prawa obcego nabyla obywatelstwo obce. Traci ona obywatelstwo polskie jeżeli złoży odpowiednie oświadczenie przed organem do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej lub polskim urzędem konsularnym w zależności od zamieszkania w kraju lub zagranicą i organ ten wyda decyzję o przyjęciu oświadczenia. A zatem jeżeli obywatełka polskiego takiego oświadczenie nie złoży — może ona posiadać równocześnie dwa obywatelstwa.

Mec. WITOLD FERFET



WYBÓR CIELĀT DO CHOWU

W dobrym gospodarstwie powinno się chować cieleta przede wszystkim po doborowych krowach i to wyłącznie jaloszki. Buhaiki należą kastrować i stawić na tucz. Za doborowe uważały te krowy, których wydajność jest powyżej przeciętnej w danej oborze. Dużą uwagę należy zwrócić na zdrowie i siłę nowonarodzonego cieletka. Waga cielet rasy nizinnej czarnobiałej powinna wynosić przy urodzeniu 30 —

40 kg zaś czerwonej polskiej 28-35 kg. Cieleta ważąc mniej uważa się za słabe i przeznacza do hodowli tylko w wyjątkowych wypadkach. Mocne ciele odznacza się grubą kośćią, dobrze sklepioną klatką piersową i szerokim krzyżem. Maść przy wyborze cielet do chowu nie powinna wasadzie odgrywać roli. Praktyka dowiodła, że najlepiej rosną i najzdrowsze są cieleta urodzoną późną jesienią i wczesną wiosną.

JAK I CZYM PRZEPROWADZIĆ DEZYNFKEKCJĘ?

Dezynfekcja w gospodarstwie ma bardzo duże znaczenie, pomaga bowiem w walce z szerzeniem się chorób zakazywanych i pasożytniczych,

oraz zapobiega pojawiанию się chorób wśród pogłowia. Systematyczne zapobieganie pozwala niekiedy zlikwidować całkowicie bądź przynajmniej ograniczyć rozszerzanie się schorzeń. Dezynfekcję możemy przeprowadzić różnymi sposobami np. ogniem, wrzącą wodą, środkami dezynfekcyjnymi. Dezynfekcję naczyni, małych sprzętów, można przeprowadzić wrzącą wodą, wypalaniem. Przedmioty małe wartościowe (miotły, styliska wideł itp) najlepiej jest spalić. Ściąny i suffity zmywamy wielokrotnie środkami dezynfekcyjnymi. Slom i nawóz spod zwierząt należy spalić. Wyjątkowo tylko można je składać w przymy, w których po dobrej ubiciu następuje samozgrzanie się nawozu i

powolna jego dezynfekcja. Upiąż, buty, przedmioty gumowe zmywamy roztworem formaliny. Dezynfekcję wody i ścieków przeprowadzamy za pomocą takich środków jak chloramina i wapno chlorkowane. Ze środków chemicznych stosowanych najczęściej do masowych dezynfekcji używamy:

1 — % kwas solny
1 — 2% lug sodowy
wapno gaszone i chlorowane
4% roztwór chloraminy
3% soda żrąca
1% roztwór formaliny
3% roztwór karbolu
3% roztwór krezuolu

Dobrze jest mieć w gospodarstwie zapis 2 — 3 z tych środków aby w razie potrzeby były w gospodarstwie.

HENRYK MĄCZKA



A. M. z Oravy — možli by ste v marcovom čísle priniesť recepty na veľkonočné múčenky?

JABLKOVA „MAZURKA“

Rozpočet: 1 kg jablk, 25 dkg cukru, 10 dkg sladkých mandlí, vysmažaná pomarančová kôrka, šťava z 1 citróna, 2 veľké obálky.

Jablčka olúpeme a postrúhane zmiešane s cukrom. Na hodinu odložíme a potom smažíme v hrnci na miernom ohni za stáleho miešania až zhustnú. Fotom pridáme obarené, olúpané a pokrájané mandle, nadrobleno posekanú pomarančovú kôrku, ci-

trónovu šťavu a za stáleho miešania smažíme ešte 20 minút. Teplú masu vyložíme na obálku, rovno rozotrieme, takto priťačíme doštičkou a uložíme na chladné a suché miesto.

MAKOVÁ „MAZURKA“

Rozpočet: 20 dkg maku, 20 dkg múky, 20 dkg práškového cukru, 20 dkg masla alebo čerstvého margarínu, 2 vajíčka, vanilkový alebo mandľový olejček.

Sparený a odcedený mak zomelieme na strojčeku. Tuk s cukrom a žltkami rozotrieme, pridáme múku, mak a tuhú bielkovú penu. Vymiešame a vložíme do masla vymiestenej formy. Pečieme v horúcej rúre asi 40 minút. Keď je vychladnutá položíme polevou.

Poleva: varíme pol polára cukru a štvrt polára vody až zhustne. Pozor, keď cukor varíme musí-

me zbierať lyžičkou penu. Keď vychladne, drevenu lyžicu vypracujeme masu až bude biela. Pridáme šťavu z štvrtky citróna, olejček a dôkladne miešame. Polievame mazurku ešte teplou polevou.

„MAZURKA“ S HROZIENKAMI

Rozpočet: 20 dkg múky, 20 dkg cukru, 10 dkg masla alebo čerstvého margarínu, 5 žltkov, 20 dkg hrozienok, 5 dkg sladkých mandlí, mandľový olejček a pomarančová kôrka.

Z múky, cukru, masla a žltkov spracujeme jemné cesto. Pridáme hrozienku, postrúhané mandle a nadrobno pokrájanú pomarančovú kôrku. Všetko dobre vymiešame. Cesto položíme na maslom vymästený plech, potrieme žltkom a pečieme v rúre.

Nakoľko sme už veľkársky prinášali slovenské múčenky, dnes sme pre vás

pripravili tieto, typické polské veľkonočné múčenky a nakoniec:

PASCHA

(ruská veľkonočná pochúťka)

Rozpočet pre 4 osoby: 50 dkg čerstvého tvarohu, 20 dkg masla, 20 dkg cukru, 4 žltky uvarené na tvrdlo, hrozienka, vanilka.

Cerstvý tvaroh (pozor, aby neboli kyslé) trieme s maslom, vyrenými žltkami a cukrom, dva razy pretrieme cez sito, primiešame vanilku a hrozienku. Keď nemáme drevenu formu, vysteieme cedák obrúskom, do ktorého natláčime tvaroh, rohy obrúška prehneme, paschu zaťažíme závažím, aby sa dobre vylisovala, a uschováme cez noc v studentom mieste. Pred podaním ju vylisovame na misu, ozdobíme mandľami a hrozienkami.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKÁCH NAŠEHO ČASOPISU A V DOPISECH.



Organ Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego. Redaguje Kolegium w składzie: František Bednářík, Augustyn Bryja, Adam Chalupec (redaktor naczelny), Vladimír Hess, Marian Kaškiewicz (zastępca redaktora naczelnego), Ignác Nižník, Ján Ondica, Jerzy Zagórski. Opracowanie graficzne — Luděk Holub. Korekta czeska — Valérie Wojnarowska. Korekta słowacka — Zofia Mycielska-Golik. Nadesłany rekopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11. ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37. TEL.: 21-15-41, 28-22-81. Prenumeratę na kraj, roczną i kwartalną dla czytelników indywidualnych przyjmują urzędy pocztowe oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr. 1-6-1000 20 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23. Wszystkie instytucje państwowe i społeczne mogą zamawiać prenumeratę wyłączającą: 6 zł., roczna: 12 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40 proc. droższa od krajowej, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-100024 nr tel. 20-46-88. Egzemplarze numerów zaktualizowanych można nabyci w Punkcie Wysyłkowym Prasy Archiwalnej „Ruch”, Warszawa, ul. Nowomiejska 15/17, konto Nr 114-6-70041 VII O/M Warszawa. Oddano do sklepu 10.II.67. r. Podpisano do druku 13.III. 67. Druk. Zakłady Graficzne RSW „Prasa”, Warszawa, ul. Smolna 12. Zam. 249.

TAJOMSTVÁ V EL'KONOCNÉHO OSTROVA

Bol práve prvý deň Veľkonočných sviatkov r. 1722, keď flotila holandského kapitána Jakuba Roggevena užrela v diárke zem. Námorníci nevideli zem už veľmi dávno. Silné prídy a víchrice zahňali ich do neznámych priestorov južného Pacifiku, nachádzali sa vzdialenosť 2000 morských mil od pobreží Južnej Ameriky. Obidva lode patrili k jednej z posledných veľkých holandských výprav, ktoré hľadali Južnu pevninu neskôr inými pomenovanou Australiou.

ktoré si pokryte znakmi druhu hieroglyfov, snad obsahujú rozličné štény tohto tajomstva. Ale tabuľky mlčia tak isto ako sochy. Zatiaľ sa nepodarilo prečítať ich.

Kamenné sochy vo výške dom
a vále železničného vagóna, pre-
trvaly podnes tak vznešené, ak-
ted ich postavili. Pretrivali aj pri-
úpadku ľudu, ktorý ich budoval
ktorý pod nimi zahrabával tých-
kto ich budovali. Práca prestal
naraz, prerušená náhle, čomu na-

Bývali v nízkych,
coch zo sitiny, bez ob-
zariadenie tvorili po-
ky. Chovali sliepky,
náy, cukrovú trstinku
kým sladké zemial-
hodnotili, že žili na úr-
doby. Nepoznali koc-
výlučne kamenné ná-
viny piekli medzi d-
venými kameňmi.

dlhých dom-
lokov, ktorých
väčšine rohož-
pestovali ba-
u a predovšet-
ky. Rogeven
ovní kamennej
vy, používal
radie a potra-
voma rozbera-
skôr, ako Kolumbus priviedol bije-
lého človeka na americkú pevninu
a otvoril vráta na obrovský nezna-
my Tichý oceán a ked v Európe
ešte verili, že svet končí na Gibra-
tare. Vtedy iní moreplavci plávají-
ci po nekonečných morských pri-
storočach, niekde ďaleko nafrafil i
najosamotenejší ostrov svetu.
Pristali na ňom. Obývali ho „dlhoo-
šiaci“ s vysokou kultúrou, ale vy-
bavení len kamennými sekarami.
Zatáli práce, ktoré dalo by sa p

Vpravo: České národní divadlo v Praze
staví kolko námahy vynakladajú na dopravu a výťažovanie týčok obrov.

preto každá rodina, alebo zväzok rodín — vyladavali si jaskyne, alebo si ju dokonca kopali. Tam trávili väčšinu života. A nakoľko boli ľahkosti s jedlom, pomaly v týchto jaskyniach začali kanibalizmus.

otázku: kam sú na plavíme? Kedy s nám podať vrátiť sa na známore pri Polinézii? Avšak ten dcera palubách vládla sviatočná náladá. Práve hodovali pri otvorených súdoch, keď z bočianeho hniezda počuli výkrik — pevnina bola to len úzka čiarka na obzore. Ale po čase stále zreteľnejší videli sopětne hory, ktoré napozadu oblohy spájali pásma plôžecného vnútrajska ostrova, tvar trojuholníka.

Tak sa objavil pred svojimi objaviteľmi stratený na oceáne ostrov pravému kresťanovi, Roggeven hŕbom, kde na 180 km² bývalo niekoľko tisíc domorodcov. Ako sa patril pomenoval Veľkonočný ostrovom. Odvtedy sa datujú zaujímavé podnes nevyriešené záhady: jeho dejiny, tajomstvo milčiacich sôc a nerozluštene písma.

Obrovské kamenné sochy stojace pozdĺž pobrežia ostrova prekvapili nien len holandských objaviteľov. Počas celých jeho neskorších dejí udivujú všetkých. Mohutné a osa motené, zobrazujúce sedacie, kŕčiace a stojace postavy s prisnym tvárami a dlhými, po ramena siahajúcimi ušami, v širokých klobúkoch z červeného kameňa, svedčia len samy o sebe. Doteraz nepreraďili svoje tajomstvo. Okolo dvadsa tabuľiek, ktoré tu boli nájdene

nielen kamenné sochy. Boli tu aj dva rozdielne kmene. Prislušniči jedného kmeňa boli vysokí, s jasnou pokozkou, všetci nosili v pre- dichnutých ušiach lalokoch ozdo- by — veľké biely kolesá a klátky, značne zaťažujúce uši, ktoré po istom čase ich vyfahovali až po ra- mená. Tam má svoj pôvod pome- novanie kmeňa: „dlhé uši“ alebo „dlhoušíaci“. Druhý kmeň: „krát- ke uši“ alebo „krátkoušíaci“, mal oveľa nižších príslušníkov s tmavou „kožkou. Nenosili ozdoby v ušiach, to znamená, že usí mali normálne. Väčšina domorodcov bola úpne nahá, tela mali tetované vo vzory vtákov a ďudných postáv. Iní nosili úbory zhotovené z lyka farbeného na žltu a červeno. Všetci boli voľí Roggevenovi a jeho posádke pria- teliskí. Ženy, ktoré stretávali, do- verné sa stýkali s námorníkmi, ale

vatelia — pomecou tak primitívneho náradia, mohli vyrávávať vďaka tvrdom kamení, a najmä postaviť, tisice obrovských soch vŕavé asi 30 a niekedy dokonca 50 ton. Ako bez vozov a volov mohli sochy dopravovať cez hory a doliny na vzdialené miesta, vykladajúc ich na podstavce okolo celého ostrova? Lesy sôch, pred ktorými „dlhoušiaci“ pálli ohne a odbavovali modlitby. Konečne, akým spôsobom výfahovali ich do výšky 4-5 noschodi? Kto tieľo soch v neskorej

skym podujatím davných čias, ktoré nemajú obdobie v neskoršom dejinách ostrova. Obrovské bloky tvarého bazaltu krájali doslova ako sýr a presne nakladali na soba, bez medzer a dier. Tieto konštrukcie pretvrali podnes. O niekoľko neskôr prišli z Polinézie „krátkosíaci“.

Potom začala druhá epocha väčšinu klasických stavieb rozbili alebo prestavali. Vtedy začali vyrázať tie obrovské soci-

ach Heyerdal na základe legendy o ostrovanej ruke ktorú písuje koniec tejto e-
to vojny „Dlhouiac“ utiahli sa na východný cip ostrova, za veľký a hlboký zákon, ktorý mal šírku skoro 10 metrov. Túto priekopu vytvorili drevom a halúzami, aby ho momente útoku podpáli. Napriek tomu prehrali vojnu, následkom podvodu „krátkoušov“, a kradele Jedna z manželiek „dlhoujaka“, pôvodom z kmeňa „krátkoušov“, dohovorila sa so svojim kneženom

peruánska flotila, ktorá po dramatičkom boji o ostrovka tisícky ostrovov, aby zbereť guano na ostrovoch pozdĺž peruvianského pobrežia.

Na Veľkonočnom ostrove nastali mier len kopom minulého storočia, keď r. 1883 zaviedlo ním Chile. V najväčej osade Utrrova — Hanga Roa osidli sa guvernér a malá posádka. A keď zisťili, že sú tú veľké pastviny, založili chov oviec. Dnes okrem guvernéra je tu číšky lekár, učiteľ a knaz. Ostrovania však už nemajú vlastních. Väčšina

Bol práve prvý deň Veľkonočných svätkov r. 1722, kedy flotila homálského kapitána Jakuba Roggevena užrela v dĺžke zem. Námorníci nevideli zem už veľmi dávno. Silné prúdy a víchrice zahňali ich do neznámych priestorov južného Pacifiku, nachádzali sa vzdialenosť 2000 morských mil od pobrežia Južnej Ameriky. Obidve lode patrili k jednej z posledných veľkých holandských výprav, ktoré hľadali Južnú pevninu neskôr inými pomenovaními Austráliou.

Už istú dobu na lodiach si kladli otázku: kam sa plavime? Kedy sa nám podarí vrátiť sa na známe more pri Polinézii? Avšak ten deň na palubách vládla sviatočná nálada. Práve hodovali pri otvorených súdoch, keď z bocianeho hniezda počuli výkrik — pevnina! Zo začiatku bola to len úzka čiara na obzore. Ale po čase stále zreteľnejšie videli sonečne hory, ktoré na pozadí oblohy spájali pásma plochého vnútrajská ostrova, tvaru trojuholníka.

Tak sa objavil pred svojimi objektívmi stratený na oceáne ostrov, kde na 180 km^2 bývalo niekoľko tisíc domorodcov. Ako sa patrilo pravému kresťanovi, Roggeven ho pomenoval Veľkonočným ostrovom. Odvtedy sa datujú zaujímavé a podnes nevyriešené záhady: jeho dejiny, tajomstvo mlčiacich sôch a nerozluštené písma.

Obrovské kamenné sochy stojace pozoľzobrežia ostrova prekvapili nieLEN holandských objaviteľov. Počas celých jeho neskorších dejín udivujú všetkých. Mohutné a osamotene, zobrazujúce sediacie, kláčacie a stojace postavy s prísnymi tvárami a dlhými, po ramena siahajúcimi ušami, v širokých klobúkoch z červeného kameňa, svedčia len samy o sebe. Doteraz neprezradili svoje tajomstvo. Okolo dvadsať tabuľiek, ktoré tu boli najdené a

Kamenné sochy vo výške domu a väčšie železničného vagóna, pretrvaly podnes tak vznešené, ako ked ich postavili. Pretrvali aj po upadku ľudu, ktorý ich budoval a ktorý pod nimi zahrabal — tých, ktorí ich budovali. Práca prestala naraz, prerušená náhle, čomu nasvedčuje náradie porozhadzované na mieste. Záhadný ľud zmizol v ďalekej minulosti. Čo sa asi prihodilo vtedy, keď nedokončili začaté rezby kolosov? A konečne prečo ich stavali, tým viac, že na ostrove nebudovali žiadne paláce a vodné nádrže prepotrebne najmä preto, lebo na ostrove nie sú rieky. Nepokúšali sa tiež o výpravy a dobytie iných ostrovov. Holandski moreplavci ani netušili, že svojim objavom spravia toliké ťažkosti rôznej vedeckom a hľadačom.

Ked prišli na ostrov našli tam nielen kamenné sochy. Boli tu aj dva rozdielne kmene. Príslušníci jedného kmene boli vysokí, s jasou pokožkou, všetci nosili v prepichnutých usných halókoch ozdobené — veľké biele kolesa a klátky, značne zatažujúce uši, ktoré po istom čase ich vylahovali až po rameňa. Tam má svoj pôvod pomenovanie kmeňa: „dlhé uši“ alebo „dlhoušaci“. Druhý kmeň: „krátkoušaci“, mal ke uši alebo „krátkoušiaci“, mal oveľa nižších príslušníkov s tmavou „okožkou“. Nenosili ozdoby v ušach, to znamená, že uši mali normálne. Väčšina domorodcov bola úplne nahá, tela mali tetované vo vzory vtákov a ďudných postáv. Iní nosili ubory zhodené z lyka farbeného na žltu a červeno. Všetci boli voľní a rovní, súčasťou ich života bol Roggevenovi a jeho posádke priateľskí. Ženy, ktoré stretávali, doverne sa stýkali s náromníkmi, ale

Kamenné sochy vo výške domu a väčšie železničného vagóna, pretrvaly podnes tak vznešené, ako ked ich postavili. Pretrvali aj po upadku ľudu, ktorý ich budoval a ktorý pod nimi zahrabal — tých, ktorí ich budovali. Práca prestala naraz, prerušená náhle, čomu nasvedčuje náradie porozhadzované na mieste. Záhadný ľud zmizol v ďalekej minulosti. Čo sa asi prihodilo vtedy, keď nedokončili začaté rezby kolosov? A konečne prečo ich stavali, tým viac, že na ostrove nebudovali žiadne paláce a vodné nádrže prepotrebne najmä preto, lebo na ostrove nie sú rieky. Nepokúšali sa tiež o výpravy a dobytie iných ostrovov. Holandski moreplavci ani netušili, že svojim objavom spravia toliké ťažkosti rôznej vedeckom a hľadačom.

Ked prišli na ostrov našli tam nielen kamenné sochy. Boli tu aj dva rozdielne kmene. Príslušníci jedného kmene boli vysokí, s jasou pokožkou, všetci nosili v prepichnutých usných halókoch ozdobené — veľké biele kolesa a klátky, značne zatažujúce uši, ktoré po istom čase ich vylahovali až po rameňa. Tam má svoj pôvod pomenovanie kmeňa: „dlhé uši“ alebo „dlhoušaci“. Druhý kmeň: „krátkoušaci“, mal ke uši alebo „krátkoušiaci“, mal oveľa nižších príslušníkov s tmavou „okožkou“. Nenosili ozdoby v ušach, to znamená, že uši mali normálne. Väčšina domorodcov bola úplne nahá, tela mali tetované vo vzory vtákov a ďudných postáv. Iní nosili ubory zhodené z lyka farbeného na žltu a červeno. Všetci boli voľní a rovní, súčasťou ich života bol Roggevenovi a jeho posádke priateľskí. Ženy, ktoré stretávali, doverne sa stýkali s náromníkmi, ale

A však akým spôsobom titu obyvatelia — pomocou tak primitívneho náradia, možli vyrázať vo velmi tvrdom kameňu, a najmä postaviť, tisíce obrovských soch vo väčšine asi 30 a niekedy dokonca 50 ton. Ako bez vozov a volov možli sochy dopravovať cez hory a doliny na vzdialé miesta, vykladať ich na podstavce okolo celého ostrova? Lesy sôch, pred ktorými „dlhoušaci“ pálili ohne a odbavovali modlitby. Konečne, akým spôsobom vyťahovali ich do výšky 4-5 poschodí? Kto tieť sochy neskôr zrúcal? Nevyriešených do konca otázok spojených s Veľkonočným ostrovom bolo veľa. Nedali na ne odpovedať ďalšie expedície: španieliske, anglické a francúzske.

Len r. 1956 častočne pokúsila sa o riešenie týchto archeologickej výprava Thora Heyerdahla, ktorý o niečo skôr preprával pliou Kom-Tiki z Peru na Polyneske ostrovy. Vykopávky, ktoré prevádzkal na ostrove umožnili objavenie mnohých dovtedy ukrytých tajomstiev, ktoré zasa dovolili Heyerdahlovi vybudovať teóriu troch historických obdobi ostrova. Príčom výskumy vykopaviek boli doplnené vedeckou analýzou legend a podávaní rozprávanych ostrovani. Výsledky týchto prác popísal T. Heyerdahl v knihe, ktorá v polskom vydani má názov Aku-aku.

Naraz, keď veľká a neefektívna práca bola v plnom prúde — prišiel náhly a neozávádzaný koniec. „Krátkoušiac“ sa vzbúrili. Ostrov zachvatala vojna. Boj nemusel patríť k tým najjemnejším, lebo konečne nazive ostal len jeden. „Dlhoušiac“ Potom ako ho porazili usetril žil kludnym životom. Ostrovania podnes skratku veleno Štyroch žijúcich potomkov Heyerdal na základe legendy ostrovaneckej písuje koniec tejto vojny. „Dlhoušiac“ utiahli sa na východnú časť ostrova, za veľký a hlboký zákon, ktorý mal šíriť skoro 10 metrov. Túto priekopu vytvorili drevenou halúzami, aby ho v momente útoku podpáli. Napriek tomu prehrali vojnu následkom pod vodu „krátkoušaka“, a zradile jednu z manželiek „dlhoušaka“ pôvodom z kmeňa „krátkoušakov“. Dlhoušiac doborila sa so svojim kneženom, že im deň námene, na ktorom rešte je zakop menej čináne. „A tak urobila, a čosť „krátkoušakov“. V noci prešla do tiažkopu. Ostatní ní bojovníci „krátkoušiakov“ začali na zákon spredu. „Dlhoušiac“ podľa plánu zákon podkryli. Ale v tom momente začali na nich zadu a boli doslovné vopečení do plameňov, ktoré mali byť pasco pre nepriateľov.

Po tejto vojne nastalo ničivé obdobie dejín ostrova. Sochý zrúcali mestá z výstavby veľkých buleí a začalo ludozrústisťovo.

Z toho obdobia sú početné pamiatky chránili obyvateľia, lebo však do výstavby hubení „dlhoušiakov“ na ostrove nenastalo iner. Nastali boje medzi jednotlivými rodinami. Na povr-

preto každá rodina, alebo zväčšok jedin — vyladavali si jaskyne, alebo si ju dokonca kopali. Tam trávili väčšinu života. A nakoľko boli takostí s jedlom, pomaly v týchto leskyňach začali kanibalizmus.

Tento čudný ostrov nemal štastie ani v neskorejších storočiach. V 19. storočí navštívili ho americkí „loviči hlav“, ktorí chytali Rudí, aby osidlili stanicu pre lovenie tulenov na ostrove Juan Fernandez. O niekoľko desaťročí neskôr priprávala peruánska flotila, ktorá po dramatičkom boji odleciaťa tisícky ostrovovanov, aby zhŕňali guano na ostrovoch pozdĺž peruánskeho pobrežia.

Na Veľkonočnom ostrove nastali mier len koncom minulého storočia, keď r. 1888 zaviedlo ním Chile. V najväčšej osade v kraja — Hanga Roa osidli sa guvernérm a malá posádka. A keď zistili, že sú tú veľké pastviny, založili chov oviec. Dnes okrem guvernéra je tu ľiský lekar, učiteľ a knaz. Ostrovaniaia ponárali si zvykli na bielych. Vykudzili sa podzemné jaskyne, na meste sitinových chalúp stoja murom vane domy. Je tu škola. Popri chovave oviec, ostrovania pestujú sladké zemiaky a cukrovu trstiu. Raz do roka prichádza sem z Chile lodi, ktorá priváža zásobu potravín. Je to jediné spojenie so svetom. Po týždenom pobýte vpláva, aby sa zasa o rok objavia...»

Výprava smečko nórskeho moreplaveca Thorla Heyerdahla vysvetlia mnohé ľajomstvá. Avšak aj počas týchto objavov, ešte inohre fa-jomov na Veľkonočného ostrova časom na vysvetlenie. Nevedno od kedy prišli „dlhousiaci“. Čaka na svojho objaviteľa záhadné písmonostrovovanov, napriek mnôhym usiliaom — zatiaľ nerozluštené.